

Demokrat Parti İktidarının Basın Aracı Olan Demokrat Gazeteler: Doğu Anadolu Örneği

Suna Altan*

Özet

Basın, toplumları bilgilendirilme, bilinçlendirilme ve çeşitli konularda kamuoyu oluşturma açısından tarih boyunca önemli bir görev üstlenmiştir. Türkçe basının tarihi, Osmanlı Devleti'nin ilk resmî gazetesi olan Takvim-i Vekayi'ye dayanmaktadır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde ise birçok gazete ve dergi yayımlanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ulusal basın niteliğindeki gazeteler başı çekse de gelişen teknoloji ve meydana gelen ihtiyaçlarla birlikte kentlere ait gazeteleri kapsayan yerel basın da oluşmaya başlamıştır. Böylece topluma bilgi aktarma görevi merkezden daha uzak şehirlerde, yerinden yürütölmeye çalışılmıştır. Kitle iletişim araçlarının kısıtlı olduğu dönemlerde topluma ulaşmanın en elverişli kanalı olan basın, dolayısı ile siyasi iktidarların birerpropaganda aracı haline gelmiştir. İktidarlar, bu araçla hem icraatlarının tanınırlığını hem de kamuoyu desteği alarak hakimiyetlerinin devamlılığını sağlamayı amaçlamışlardır. Bu sebepten iktidarlar, basına toplum ile iktidar arasındaki köprü vazifesi yüklemiş ve basınla iyi ilişkiler kurmaya hep özen göstermiştir. 1946 yılında Türk siyasi hayatına adım atan Demokrat Parti, 1950 yılındaki genel seçimlerden zaferle çıkarak iktidar partisi olmuştur. Demokrat Parti, toplumla iktidar arasındaki köprü görevini son derece önemseyerek iktidar-basın ilişkisini sağlam tutmaya çalışmıştır. Bundan dolayı da Türkiye'deki basın faaliyetlerinin gelişmesi adına çeşitli çalışmalar yürütmüş, ulusal basını geliştirme çabalarının yanında yerel basın çalışmalarına da destek vermiştir. Parti, kamuoyu oluşturma çalışmaları neticesinde, 1950-1960 yılları arasında Türkiye'nin bütün bölgelerinde "Demokrat" ön adıyla gazeteler çıkarmıştır. Bu çalışmada, Demokrat Parti'nin iktidarı boyunca Doğu Anadolu'da çıkarılmış olan "Demokrat" gazeteler incelenecektir. Çalışma kapsamında hangi illerde "Demokrat" gazetelerin yayın hayatına başladığı, gazetelerin yayın politikaların ne olduğu ve iktidarın hangi alanda desteklendiği incelenecektir. Böylece iktidarın lehine yapmaya çalıştığı kamuoyu oluşturmada ne kadar başarı sağladığı, iktidar-basın ilişkisinin nasıl yürütöldüğü ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışma kapsamında, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yayın hayatına girmiş olan demokrat gazetelerin 10 yıllık faaliyetleri, konu

* Dr. Öğr. Üyesi, İğdır Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Gümrük İşletme Bölümü, İğdır/TÜRKİYE, suna.altan@igdir.edu.tr, ORCID:0000-0002-7388-3014, DOI: 10.37879/9789751756480.2023.22

başlıklarına göre tasnif edilecektir. Bunların yayın içeriklerine dair nicel ve nitel veriler analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Basın, Demokrat Parti, Kamuoyu, İktidar, Siyaset.

Democrat Newspapers, The Press Tool of the Democrat Party Government: The Example of Eastern Anatolia

Abstract

The press has undertaken an important task throughout history in terms of informing the society, raising awareness and creating public opinion on various issues. The history of the Turkish press is based on the first official newspaper of the Ottoman Empire, Takvim-i Vekayi. During the transition period from the Ottoman Empire to the Republic, many newspapers and magazines were published. Although newspapers with the characteristics of the national press took the lead in the first years of the Republic, with the developing technology and emerging needs, the local press, which included the newspapers of the cities, began to emerge. Thus, the task of transferring information to the society has been tried to be carried out locally in cities farther from the center. The press, which was the most convenient channel to reach the society in times when mass media were limited, has therefore become a propaganda tool for political powers. With this tool, governments aimed to ensure the recognition of their actions and the continuity of their dominance by gaining public support. For this reason, governments have assigned the media the role of a bridge between the society and the government and have always taken care to establish good relations with the press. Having stepped into Turkish political life in 1946, the Democrat Party emerged victorious in the 1950 general elections and became the ruling party. The Democrat Party has tried to keep the power-press relationship intact by attaching great importance to its role as a bridge between the society and the government. For this reason, it carried out various studies for the development of press activities in Turkey, and supported local press activities as well as efforts to develop the national press. As a result of its efforts to create public opinion, the party published newspapers under the name "Democrat" in all regions of Turkey between the years 1950-1960. In this study, "Democrat" newspapers published in Eastern Anatolia during the rule of the Democrat Party will be examined. Within the scope of the study, it will be examined in which provinces "Democrat" newspapers started their publication life, what the publishing policies of the newspapers were and in which area the ruling party was supported. Thus, it will be tried to reveal how successful the government has achieved in creating public opinion in favor of it, and how the power-press

relationship is carried out. Within the scope of the study, the 10-year activities of the democrat newspapers that have been published in the Eastern Anatolia Region will be classified according to their subject headings. Quantitative and qualitative data on their publication content will be analyzed.

Keywords: Press, Democrat Party, Public Opinion, Power, Politics.

Giriş

Toplumlarda kitlesel iletişimi oluşturmak adına yapılan çalışmaların en önemli noktasını yazılı basın oluşturmuştur.¹ Bunun yanında basın, toplumların şekillenmesinde ve değişimlerinde önemli bir etken faktörü olma özelliğine sahip olmaktadır. Basının temel özelliği toplumları bilgilendirme ve haber vermenin yanı sıra toplum arasında bağ kurma görevini de üstlenmesidir.² Toplumda yaşanan sosyal, kültürel ve siyasal değişimlerde rolü daha da artmıştır.³ Basın, en yaygın örneği olan gazetenin yanı sıra dergi, broşür ve benzeri yazılı ve süreli yayınlardan oluşur. Basın, her ne kadar yazının ortaya çıkışına kadar dayandırılrsa da toplumla iktidarlar arasındaki bağ kurma işlevi itibariyle basın evlerinin yaygınlaştığı dönemlerde daha çok görünür olmaya başlamıştır. Basın yazının ortaya çıkışına kadar dayanıyor gibi görünse de toplumla iktidar arasındaki bağ kurma aracı olma işlevini daha çok basın evlerinin ortaya çıkması ile sağladığını söyleyebiliriz.⁴ Osmanlı Devleti'nde ilk basın yayın faaliyetleri yabancılar ve gayrimüslimlerce hayata geçirilmiştir. Bunlar genelde Fransız İhtilali'nin dünyada yaygınlaştırılması için çabalayan ihtilal yanlılarının çıkardığı bültenler şeklindedir. Ancak devletin resmî yayın organı olarak ilk Türkçe gazete Takvim-i Vekayi'dir. İlk Türkçe gazete olan Takvim-i Vekayi 1831 yılında yayın hayatına başlamıştır.⁵ Tanzimat ve sonrasındaki hukuki, anayasal ve daha birçok alandaki yenilikler basın hayatının

1 Enes Şahin, *Sakarya Basın Tarihi 1919-2004*, Sakarya Cemiyetler Birliği Yayınları, İstanbul 2005, s. 5.

2 Ali Murat Vural, "Medyanın Kültürel Kalkınmayı Sağlama ve Eğitim İşleri", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 10, 2000 s. 107.

3 İrşad Sami Yuca, "Cumhuriyet Döneminde Muş'ta Basın Hayatı 1920-1960", *The Journal Of Acamedic Social Science Studies*, S. 4, 2016, s. 206.

4 Ali Gevgilili, "Türkiye Basına Cumhuriyet Dönemi", *Türkiye Ansiklopedisi*, C 1, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 202.

5 Alpay Kabacalı, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, Literatür Yayınları, İstanbul 2000, s. 47.

giderek canlanmasına vesile olmuştur. İlk resmî gazeteden sonra yarı-resmî ve özel gazete ve dergilerin sayısının artmasıyla basın toplumun bilgilendirme aracı haline gelmiştir. Bu süre içerisinde, 19. yüzyılın ikinci yarısında toplumun bir arada tutulması ve devlet nizamlarının mümkün merteye yaygınlaştırılması için Osmanlı taşrasında yerel basın faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. 1900'lü yılların ikinci yarısından itibaren devlet toplumu bir arada tutmak, merkezden uzak yerlerdeki halkın faaliyetlerinden haberdar etmek adına basın faaliyetlerine ağırlık vermişti. Bu yüzden de vilayet gazetelerinin çıkarılması devlet tarafından teşvik edilmiştir. Bu sayede toplum ve devlet arasında bir bağ kurulması, kamuoyunu bilinçlendirmek ve devletin yeniliklere açık olduğu gösterilmek istemiştir. Basın faaliyetleri arttıkça ayrılıkçı görüşlerin dillendirilmesi de artmıştı. Bu defa da sansür uygulaması başlamıştı. I. Dünya Savaşı yıllarına kadar basın iktidar ilişkisi ağır bir çizgide durgunlukla devam etmişti.⁶ Dünya Savaşı'nın akabinde başlayan Millî Mücadele ile basın çalışmaları da yeni bir boyut kazanmıştır. Anadolu'daki halkı, yaşananlardan haberdar etmek Ankara Hükümeti'nin faaliyetlerini anlatmak ve yaşanan özgürlük savaşının tüm dünyaya duyurmak adına Anadolu Ajansı kurulmuştu. Ajans Anadolu, halkı bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, kamuoyunu yanlış bilgilerden arındırmak görevini üstlenmiştir. Ayrıca Büyük Millet Meclisi'nin yapmış olduğu her çalışma günü gününe eksiksiz bir şekilde aktarılarak hükümet ile halk arasındaki bağın sağlanlaştırılma görevi basına yüklenmiştir.⁷ Bu dönemde hükümet ile toplum arasındaki iletişim çizgisinin sağlam bir düzlemde kalması gerekmiştir. Basının örgütlenmesinin tamamlanması gerekliliği üzerine Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü kurulmuştur. Böylece hem milletin müşterek sesi hem de propaganda aracı olarak kullanılacak olan basının kontrolü sağlanmıştır.⁸ Bundan sonraki dönemlerde basın-iktidar ilişkisi ve basının toplum üzerindeki görevleri yeni düzenlemelerle şekillenmeye başlamıştır.⁹ Zaman içerisinde basın siyasi partilere vermiş olduğu destekten ötürü siyasette önemli bir yer edinmiştir.

1. Demokrat Parti'nin Kuruluşu ve Basın İlişkileri

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle politik, siyasi, ekonomik ve askerî hususlarda yeni bir dünya düzeni oluşmaya başlamıştır. Savaşın galibi olan devletler bu

6 Ahmet Emin Yalman, *Modern Türkiye'nin Gelişim Sürecinde Basın 1831-1913*, çev. Birgen Keşoğlu, TC İş Bankası Yayınları, İstanbul 2020, s. 97- 98; Gevgilili, *age*, s. 205-207; Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, s. 20-23.

7 Yücel Özkaya, *Millî Mücadelede Atatürk ve Basın 1919-1923*, Atam, Ankara 2014, s. 42-43.

8 Bünyamin Ayhan, *Atatürk ve Basın*, Palet Yayınları, Konya 2009, s. 114-119.

9 Ayhan, *age*, s. 179.

yeni düzende demokratikleşmeyi önceleyen politikalara ağırlık vermeye yönelik faaliyetlere girişmiştir. 1945 yılında San Francisco’da Türkiye’nin de yer aldığı bir konferans düzenlenmiş ve konferans Milletler Cemiyeti Antlaşması’nın imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Türkiye de bu anlaşmayı imzalayarak demokratikleşme için söz vermiştir.¹⁰ Bu gelişmeyi takip eden süreçte Türkiye’de demokratikleşme konusu sık sık gündeme gelmiş ve siyasetin dönüştürülmesi gerektiğine dair tartışmalar yaşanmıştır. Değişen dünyaya ve yeni düzene “Türkiye mutlaka ayak uydurmalı ve bu uğurda ne gerekiyorsa yapmalıdır.” düşüncesi Türk siyasetinde egemen olmaya başlamıştır.¹¹ Bu esnada, yurt içinde ve yurt dışında yaşanan askerî, siyasi ve mali gelişmeler Türkiye’nin çok partili hayata geçiş sürecini hızlandırmıştır.¹² Ülke içinde yaşanan gelişmelerin ilk etabını Türkiye Büyük Millet Meclis’inde çiftçiyi topraklandırma kanunu görüşmeleri oluşturmuştur. Hazırlanan kanun, meclise sunulmadan önce bir komisyon tarafından incelenmesi uygun görülmüştür. Komisyon başkanı olarak Adnan Menderes görevlendirilmiştir. Menderes, topraklandırma kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması talebinde bulunmuştur. Ancak yapılması talep edilen değişiklikler hükümetin tasarısına ters düşüğü için yapılmamıştır.¹³ Görüş ayrılıkları ve zaman zaman yaşanan tartışmalara rağmen 11 Haziran 1945’te topraklandırma kanunu kabul edilmiştir. Topraklandırma kanunu tasarısı üzerinden çıkan anlaşmazlıklara bütçe görüşmelerindeki görüş ayrılıkları da eklenince Demokrat Parti’nin kuruluşu için bir adım daha atılmış olunuyordu. Kanun kabul edilmiş ancak öncesinde Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü Cumhuriyet Halk Partisi grubuna dördü takriri vermişlerdir. Dördü takrirden serbest seçimlerin yapılması, tek dereceli seçim sistemi ve yürütme erkinin CHP’nin tüzel hamiliğinden çıkarılması üzerine olmuştur.¹⁴ Takririn partiye sunulmasındaki amaç partiye karşı bir duruş olduğunu göstermektedir. Sunulan dördü takrir parti tarafından reddedilmesinin ardından parti içindeki huzursuzluklar had safhaya ulaşmıştı. Artan huzursuzluklardan sonra Adnan Menderes ve Fuat Köprülü’nün partiden

10 Erik Jan Zürcher, *Demokratikleşen Türkiye’nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2016, s. 306.

11 Faroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye 1945 1960*, Hil Yayınları, İstanbul 1994, s. 23.

12 Emre Kongar, *İmparatorluktan Günümüze Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1997, s. 158.

13 Cemil Koçak, *Türkiye’de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları 1940-1962 Parti Cilt 1, İletişim Yayınları*, İstanbul 2010, s. 181-186.

14 Mustafa Albayrak, *Türkiye Siyasi Tarihinde Demokrat Parti 1940-1960*, Phoenix Yayınları, Ankara 2004, s. 43.

ihraç edilmesiyle duruma tepki gösteren Celal Bayar CHP'den istifa etmiştir.¹⁵ Cumhuriyet Halk Partisi'nde yaşanan kopuşlar yeni partinin teşkiline giden süreci hızlandırmıştır. Dörtlü takrir sunan grup yeni parti fikri etrafında görüş birliğine varmıştı. İş birliği neticesinde somut olarak adımlar atılmaya başlanmış ve İsmet İnönü ile yapılan görüşmelerde İnönü'nün partiye sıcak bakması neticesinde 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti kuruluşu resmen gerçekleştirilmiştir.¹⁶ Kuruluşu tamamlayan Demokrat Parti ile birlikte Türkiye çok partili hayata ilk adımı atmış bulunmaktaydı. Demokrat Parti, ilk olarak belediye seçimlerine girmiş, ardından 1950 yılında genel seçimlere katılmıştı. 14 Mayıs 1950'de Türkiye'de yapılan genel seçimlerden zaferle çıkmıştı. 1950 yılı seçimleri Türkiye'nin demokrasi tarihi açısından önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştu. Seçimlerdeki başarının iki temel destekçisi olmuştu. Savaş öncesi ve sonrasında uygulanan politikaların halkın ihtiyaçlarına cevap vermemesinden dolayı yaşanan bunalımın etkisiyle tek parti iktidarından yorulan halk DP'nin ilk destekçisiydi. İkincisi ise, muhalefet konumundaki Demokrat Parti'ye tam desteği sağlayan basın olmuştur.¹⁷ Demokrat Partililer, partinin kuruluş anından itibaren basına ayrı bir önem vermişlerdi. Parti kurucuları, basına sık sık demeçler vererek gazetelerin ilk sayfalarında yer almaya özen göstermişlerdir.¹⁸ Partinin kurucuları, partinin gelişimi ve faaliyetlerinin halka tanıtılması için basına duyulan ihtiyacın son derece farkındaydı. Demokrat Parti, halk ile arasındaki iletişim aracı olarak basını seçmişti. Böylece Türkiye'de basın aracılığıyla seçim kazanma ve propaganda faaliyetlerinin sağlıklı yürütülebileceği fikri bu dönemde Demokrat Parti sayesinde oluşmuştur.¹⁹ Demokrat Parti, izlemiş olduğu stratejiler neticesinde kuruluşundan iktidarının ilk yıllarına kadar basın ile ilişkileri sıcak tutmayı başarmıştır. DP, basının baskılardan uzak ve özgürce yayın yapma gerekliliğini sürekli gündemde tutmuştur. Bu yüzden basın camiasının sorunlarıyla ilgilenmeye başlamış ve ilk icraat olarak da bir kanun çıkarmıştır. Basın Kanunu tasarısı 15 Temmuz 1950'de mecliste kabul edilerek yürürlüğe

15 Hıfzı O. Bekta, *Birinci Cumhuriyet Biterken*, Çağır Yayınları, Ankara 1960, s. 9-11.

16 Selahattin Bakan -Hakan Özdemir, "Türkiye'de 1946-1960 Dönemi İktidar Muhalefet İlişkileri Cumhuriyet Halk Partisi Demokrat Parti'ye Karşı," *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C 14, S.1, 201, s. 377; Tanel Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yıl*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2021, s. 99-100.

17 Tevfik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den Günümüze*, İmge Kitabevi, Ankara 2019, s. 13-15; Taner Timur, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi, Ankara 2020, s. 146.

18 Emin Karakuş, *40 Yıllık Bir Gazetecinin Gözüyle İşte Ankara*, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1977, s. 130.

19 Önder Deniz, *Basın Özgürlüğünün Yüzyılı*, Kriter Yayınları, İstanbul 2019, s. 110.

konulmuştur.²⁰ Çıkarılan basın kanunu daha önce çıkarılmış olan 1931 yılındaki Matbuat Kanunu'nun bazı maddelerini etkisiz kılmıştır. Hükümete tanınan gazete kapatma, gazeteye sansür ve gazete çıkarmak için izin gibi yetkilere son verilmiştir. Tasarı, basın suçlarına yönelik de bazı maddeler içermiştir. Buna göre suçla itham edilen basın çalışanları artık toplu basın mahkemelerinde yargılanacak ve gazete sahipleri yayınlarından dolayı cezai sorumluluk taşımayacaktı. Yurt dışında basılan yayınların ise Bakanlar Kurulu kararıyla sansüre dâhil edilecektir.²¹ Bu kanun basın çalışanlarının daha uygun koşullarda iş yapmasına yararmış ve kısa bir sürede iktidar ile basın arasında samimi bir ortam kurulmasına vesile olmuştur. Fakat bu olumlu hava süreklilik arz etmemiştir. Demokrat Parti, iktidar öncesi ve iktidar sonrası ilk yıllarda basınla yakın ilişkileri kurarak siyasi ve sosyal gündeme yön verme niteliğinden fazlasıyla yararlanmıştı. Ancak 1954 yılında itibaren yaşanan ekonomik ve toplumsal buhran sonucunda basının eleştirileri karşısında Demokrat Parti sert tavır takınmaya başlamıştı. İktidarın ilk yıllarında propagandası yapılan basın özgürlüğü yerini baskı ve sansür uygulamalarına bırakmaya başlamıştır.²² Bu hususta ilk olarak 9 Mart 1954'te meclisten bir yasa çıkarılarak başlanmıştır. DP, devletin siyasi ve milli itibarını sarsıcı nitelikte gördüğü bazı hususlardan hareketle basına yönelik yeni bir cezai sorumluluk ortaya çıkarmıştır. Buna yönelik yasaya göre bu suçu işleyenler ağır cezalara çarptırılacaktı. Ayrıca iktidar yanlı gazeteler desteklenerek muhaliflerin devlet tarafından sağlanan imkânlarına da son verilmiştir.²³ Böylece 1954 yılından sonra Demokrat Parti döneminde iktidar basın ilişkisinde yeni bir döneme geçilmiştir. Bu geçişle birlikte basın, iktidar yanlı ve muhalif olarak ayrılmaya başlamıştır. İktidar yanlı basın Demokrat Parti iktidarını her konuda ve her durumda savunma politikası gütmüştür. Ulusal basında yaşanan bu ayrılık yerel basına da yansımış, şehirlerde muhalif ve iktidar yanlı gazeteler ortaya çıkmıştır. Nitekim bu çalışma Doğu Anadolu Bölgesindeki şehirlerde yayın hayatına girmiş olan demokrat gazetelerin iktidarı destek çalışmalarının içerik analizine yönelik olacaktır.

20 Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan 21 Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul 2000, s. 121-124; Nuri İnuğur, *Türk Basın Tarihi*, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1992, s. 266-67.

21 *Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetesi*, 24 VII 1950, S. 7564, Kanun No. 56-80 s. 77-83; Atilla Girgin, *Cumhuriyet Döneminde Türkiye'deki Yerel Basının Gelişmesi*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1997, s. 44-45.

22 Onur Öymen, *Bir Propaganda Silahı Olarak Basın*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014, s. 297-98.

23 Hamza Çakır, Deniz Elif Yavalar, "Demokrat Parti İktidarı ve Basın", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 6, S. 3, 2017, s. 263.

2. Demokrat Gazeteler

Demokrat Parti iktidarı boyunca 1950-60 yılları arasında Doğu Anadolu'da yerel basın faaliyetleri kısıtlı imkânlarla rağmen yürütülmeye çalışılmıştır. Basın-iktidar ilişkisi çerçevesinde Doğu Anadolu'da parti adından yola çıkarak Demokrat ön adıyla gazeteler yayın hayatına başlamıştır. Yayın hayatında bulunmuş olan Demokrat gazeteler; Bingöl²⁴, Erzincan²⁵, Erzurum²⁶, Tunceli²⁷, Malatya²⁸, Kars²⁹, Ağrı³⁰ ve Elazığ³¹ şehirlerinde faaliyet göstermişlerdir. Demokrat Parti'nin 10 yıllık iktidarı boyunca partinin savunuculuğunu yapan bu gazeteler halka iktidarın faaliyetlerinden haberdar etme ve Demokrat Parti'ni iktidarını destekleme görevi üstlenmişlerdir. Bu gazetelerin destek faaliyetleri dört temel konu üzerinden yapılmış ve ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

2.1. Muhalefete Dair Haberler

Çalışma kapsamında incelenen gazeteler, iktidarı destekleme ve propagandasını yapma vazifesinde bulunmuşlardır. Bu yüzden muhalefet partileri sıklıkla olumsuz bir şekilde haberlere yansımıştır. Örneğin, Demokrat Tunceli bu hususta Cumhuriyet Halk Partisi'nden³² yaşanan ayrılıklar ve Demokrat Parti'ye³³ karşı muhalefetine yoğunlaşmıştır. CHP'den yaşanan ayrılıklar hususunda Malatya, Adana ve Antakya'daki parti teşkilatlarında istifaların yaşandığını, bunun yanında istifa edenlerin DP'ye katıldığı bildirilmiştir.³⁴ Edirne'de merkeze bağlı

24 Gazete 1957-1961 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi ve yazı işleri müdürü M. Sıddık Aydar'dır.

25 Gazete 1951-1959 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi ve yazı işleri müdürü Sadullah Erim'dir.

26 Gazete 1953-1957 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi Fetullah Taşesealioğlu ve Yazı İşleri Müdürü Sadullah Erim. Gazetenin ilk sayfasında Demokrat Partinin amblemi bulanmakta ve *söz milletindir* sözü yazmaktadır.

27 Gazete 1953-1958 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi Necip Bingöl ve yazı işleri müdürü Mehmet Erdoğan'dır.

28 Gazete 1952-1959 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi Mustafa Salyoğlu ve yazı işleri müdürü Ş. Doğan Toros'dur.

29 Gazete 1955-1960 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi ve mesul müdürü Nesip Varkır'dır. Gazetenin ilk sayfasında *söz milletindir* sözü yazmaktadır.

30 Gazete 1954-1962 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi Celal Başer'dir.

31 Gazete 1952-1954 yılları arasında çıkmıştır. Sahibi Sadık Erzeni mesul müdür Orhan Dalgıç, idare müdürü A. Şükrü Aykul'dur.

32 Metnin geri kalan kısmında parti isminin kısaltılmış hali olan "CHP" kullanılacaktır.

33 Metnin geri kalan kısmında parti isminin kısaltılmış hali olan "DP" kullanılacaktır.

34 *Demokrat Tunceli*, 13 Mart 1954; *Demokrat Tunceli*, 15 Mart 1954.

ilçelerden, Eskişehir, Mersin, Kayseri ve Tunceli'de DP lehine gerçekleşen partiler arası geçişlerin bilgisi paylaşılmıştır. Gazeteye göre bu geçişlerin nedeni halkın CHP'yi istememesi ve partinin artık toplumda kabul görmemesidir. Yaşanan bu geçişler, DP teşkilatının günden güne kuvvetlenmesi ve halk tarafından partinin daha çok benimsenmesinin işareti olarak görülmüştür.³⁵ Demokrat Tunceli gazetesi CHP'nin muhalefeti konusunda da haberlere yer vermiştir. Gazete İsmet İnönü'nün Mersin'de yaptığı mitinge çok az katılım sağlandığından hareketle yersiz muhalefetinden dolayı CHP'nin artık toplumda kabul görmediği yorumunu yapmıştır.³⁶ Ayrıca, CHP'nin ne olursa olsun başa gelmek çabasında olduğunu, bu uğurda toplumun huzurunu kaçırdığını, halkı iktidara karşı kıskırttığını bununla da kalmayıp ülkede suni buhranlar yaratmakta olduğuna dikkat çekilmiştir. Gazeteye göre, CHP'nin yaratmaya çalıştığı karmaşa ve ileri sürdüğü buhranlar tüm ülkelerde yaşanan olaylardı.³⁷ Demokrat Tunceli gazetesi, bir yandan da şehre yapılan sosyo-ekonomik ve bayındırlık çalışmaları vesilesiyle iktidarı destekleyen haberler yapmıştır. Bu hususta yayınlanmış haberlerde CHP döneminde şehrin geri kalmışlığına sık sık dikkat çekilmiştir. Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle Tunceli'ye muazzam yardımlarda bulunulduğu bilgisi aktarılmıştır. CHP'nin iktidarda bulunması durumunda Tunceli'ye yol bile yaptırmayacağı iddiasında bulunulmuştur. Gazete bu iddiasına kanıt olarak CHP'nin yayınladığı doğu yolları programında Tunceli'nin yer almamasını göstermiştir. Buna karşın DP'nin isabetli görüşü ve çalışmaları sayesinde Tunceli'nin yola kavuştuğu dile getirilmiştir. Gazeteye göre DP, şehre sadece iktisadi alanda değil kültürel alanda da destek sağlamıştır. Tunceli'de tüm köylerde okullar açılmış, nahiyelere kadar yolar yaptırılmış, çiftçinin durumuyla yakından ilgilenilerek bunlara tohum ve para dağıtılmıştır. Ayrıca Tedaviye muhtaç halkın dertleriyle de yakından ilgilenilmiştir. Gazeteye göre Tunceli'nin kalkınması içinse ülkenin en iyi vali ve kaymakamların kentte istihdam edildiğine dikkat çekilerek CHP zamanında bunların hiç birinin gerçekleştirmediği hatta idari amirlerle görüşmenin bile mümkün olmadığı iddia edilmiştir.³⁸

Demokrat Kars gazetesi ise CHP'nin DP'ye karşı propaganda faaliyetlerinden, tutum ve davranışlarına kadar eleştirel ve karşıt bir duruş sergileyerek iktidarı

³⁵ *Demokrat Tunceli*, 18 Mart 1954; *Demokrat Tunceli*, 20 Mart 1954; *Demokrat Tunceli*, 8 Nisan. 1954; *Demokrat Tunceli*, 19 Nisan 1954.

³⁶ *Demokrat Tunceli*, 27 Nisan 1954.

³⁷ *Demokrat Tunceli*, 5 Ağustos 1953.

³⁸ *Demokrat Tunceli*, 9 Eylül 1953.

desteklemiştir. Gazete, DP'nin her icraatını halka aktarmaktan çekinmediğine vurgu yapmış ve DP'yi yaptıklarının hesabını veren bir teşkilat olarak aktarmıştır. Devamında *gözlerini sandalye hevesi kaplayan muhalefetin hayallerini bu hakikatlerin yuktığını ve DP'nin gizli saklı hiçbir işi olmadığı gibi söylemlere yer verilmiştir.*³⁹ Demokrat Kars'a göre, muhalefet partisi halkın ihtiyaçlarına göre değil kendi menfaatlerine göre hareket etmekteydi. Muhalefetin, Milli Koruma Kanunu'nda planlanan değişikliklere destek olmaması bu duruma kanıt olarak arz edilmiştir.⁴⁰ Gazete, bu iddia ile de yetinmeyerek, iktidarın vatana ve millete hizmet etmesini engellemek için CHP'nin her türlü girişimde bulunduğunu ileri sürmüştür. Gazete ayrıca muhalefet partisinin buhran geçirdiğini, hasta olduğunu, meçhul işlerle hükümeti oyalayarak hükümetin hizmetlerini aksattığı için bir ceza alması gerektiği önerisinde bulunmuştur.⁴¹ CHP'nin hükümet işlerini aksatmaya çalışmasıyla ülkenin geri kalındığına dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Gazeteye göre muhalefetin tek derdi iktidar olma çabasından ibaret olduğundan CHP, hükümetin işlerini de aksatmaktaydı. Buna karşın DP'nin yegâne derdi ise vatana ve millete hizmet etmek olarak izah edilmiştir. Gazete, uzun yıllar ihmal edilmiş bir vatan devralan DP'nin, bu ihmalleri ortadan kaldırmak için canla başla çalıştığı fikrini sık sık dile getirmeye özen göstermiştir.⁴² Gazeteye göre iktidar, bir yandan ülkenin ilerlemesini sağlamakla uğraşmakta, diğer yandan da muhalefete yardım etmek için girişimlerde bulunmaktadır. Gazetenin iddiasına göre DP, özellikle CHP'nin demokratik olması için yardım talebinde bulunmasına karşın, parti demokratik olmak yerine diktatör olmayı tercih etmiştir. Açıkça görülmüştür ki, CHP'nin temayülünün tamamen bozulması ve halka hiçbir faydasının olmaması şeklinde yorumlanmıştır.⁴³ Gazeteye göre, muhalefetin bu işlevsizliğine karşın DP, Türkiye'nin demokratik sisteme ulaşması vazifesini yerine getirmiş bir partidir. Demokrasiye kavuştuktan sonra ise DP, demokrasiyi yıkmak isteyenlere Türk demokrasisini koruma hususunda bir başka büyük vazife ile karşı karşıya kalmıştır.⁴⁴ Gazeteye göre;

“DP, CHP diktatörlüğünün bütün tehdit ve zulmüne rağmen hürriyet mücadelesini azimle yürütmek ve milli hâkimiyet rejimini sağlamak konusunda bugün yine bir aslı vazife ile

39 *Demokrat Kars*, 8 Kasım 1955.

40 *Demokrat Kars*, 30 Ocak 1956.

41 *Demokrat Kars*, 21 Şubat 1956.

42 *Demokrat Kars*, 1 Şubat 1956.

43 *Demokrat Kars*, 4 Ağustos 1959.

44 *Demokrat Kars*, 7 Mayıs 1959.

karşı karşıya kalmıştır. Günün asli vazifesi şudur; Türkiye'nin milli hâkimiyet rejimi ve Türk demokrasisinin vatandaşlara temin ettiği hak, hürriyet ve demokrasiyi çürütmek isteyen unsurlara karşı aynı azimle müdafaa etmek ve korumak olarak saymıştır."⁴⁵

Gazete, bu vazifeyi yerine getirmeye çalışan DP'ye muhalefetin hücum ederek parti zihniyetinde yönetim anlayışının devam ettirildiğini dile getirilmiştir. Gazeteye göre muhalefet, DP'nin iktisadi alanda meydana getirdiği kolaylıkları görmezden gelmektedir. Gazete, Gazeteye göre muhalefet artık milletin yakasından düşüp halkı baskı altında tutmaktan vazgeçmeliydi. Nitekim DP'nin buna izin vermeyeceği mesajı da bu tür haberlere eklenmiştir.⁴⁶

Demokrat Malatya'ya göre, Demokrat Malatya'da da, muhalefet partisinin toplum tarafından görmezden gelinmeye başladığı mesajı verilmiştir. Örneğin, CHP genel sekreteri halka hitap etmek için Adıyaman'a gelmiş fakat burada kötü bir muamele ile karşı karşıya kalmıştır.⁴⁷ Gazeteye göre muhalefetin bu muameleyi görmesinde, iktidarın faydalı icraatlarının CHP tarafından yalan ve cılız iddialarla engellenme çalışılması etkili olmuştur.⁴⁸ Demokrat Malatya'ya göre CHP, sicili temiz kişileri iftiralarla suçlamakta, memleketin çocuklarını kötölemekle, efkârı sulandırmakta ve yalanlarıyla toplumu birbirine katmaktadır. Bu da memlekete hizmet değil zarar olarak telaki edilmiş ve CHP'nin bu farkı bilmediği iddia edilmiştir.⁴⁹ Gazeteye göre muhalefet yapmak insafsızlık, yalancılık, iftirada bulunmak demek değildir. Muhalefet, vicdanla hareket eder ise memlekete daha faydalı olunacağı önerisi sunulmuştur.⁵⁰ Muhalefetin bu yaptıkları karşısında gazetenin iddiasına göre Gazetenin iddiasına göre CHP'nin tek derdi Türkiye'nin karanlıkta kalmasıydı. Bu yüzden de CHP, DP'nin sözde değil özde eserler bırakmasına dayanamamaktaydı. CHP ayrıca hakikatleri gören halk ise DP'ye beslediği sevgiyi de çekememekteydi.⁵¹

Demokrat Erzincan gazetesi de diğerlerinin görüşlerine paralel bir şekilde, CHP'nin iktisadi kalkınmayı baltaladığını iddia etmiştir. Gazeteye göre yıllarca süren uzun iktidarlara zamanında basiretsiz iktisadi siyaset ile memleketin

45 *Demokrat Kars*, 8 Mayıs 1959.

46 *Demokrat Kars*, 10 Haziran 1959.

47 *Demokrat Malatya*, 17 Temmuz 1952.

48 *Demokrat Malatya*, 19 Temmuz 1952.

49 *Demokrat Malatya*, 15 Ocak 1953.

50 *Demokrat Malatya*, 23 Ocak 1953.

51 *Demokrat Malatya*, 9 Nisan 1954.

ekonomisini kötüleştiren ve ilerlemeyi durduran CHP, iktidardan düştükten sonra da Türkiye'nin büyük iktisadi büyümesini hazmedemediğini dile getirmiştir. Gazete, DP'nin 4 yıllık iktidarında memleketin mühim davalarını cesaret ve ileri görüşlü bir zihniyetle halletmesiyle, CHP'nin memleketi nasıl ihmal etmiş olduğunu gözler önüne serdiğini aktarmıştır. Ayrıca harika olarak nitelendirilen DP'nin ülkeye bıraktığı eserlerin iktisadi başarılarının arkasında dinamik siyasetin yer aldığı ve CHP'nin iktidarın her iyi hareketini baltalamaya çalıştığı da vurgulanmıştır.⁵² Gazetenin iddiasına göre CHP, aydınlık bir Türkiye'nin varlığından korkmaktadır. CHP'yi en çok kızdıran şeyin DP'nin sözden ziyade kalıcı eserlerle milletin huzuruna çıkmış olmasıdır. Gazete bu iddiasını bazı haberlerle desteklemiştir. Habere göre Mersin limanının ihalesinin yapılmış olması halk arasında büyük bir mutluluk yaratmış, bunu çekemeyen CHP olay çıkarmaya çalışmış fakat bir sonuç alamamıştır. Gazeteye göre muhalefet partisi aynı zihniyetle hükümetin yapmış olduğu diğer işlere de mani olmaya çalışmaktadır.⁵³ Buna benzer bir diğer haberde ise CHP'nin, iktidara zarar vermek adına her işe kalkıştığı ve CHP'nin iktidarı dini siyasete alet etmekle suçladığına dikkat çekilmiştir. Bu ise CHP'nin iktidarın övülecek bir sürü gayretini görememesi olarak nitelendirilmiştir.⁵⁴ Gazeteye göre, DP'nin övülecek gayretlerinden birisi demokrasi için yaptıklarıdır. Buna göre demokrasinin gelişmesi yolundaki sarsılmaz ümitler yeni iktidarla sağlanmış, basın hürriyeti ve insan haklarında büyük adımlar atılmıştır. Artık halkı yalan propagandalarla kandıran, gösteriş için yapılan icraat devri kapanmış, günübürlük yalanlarla iktidarda kalmayı düşünen politikacılar, milletin siyasi tarihinden ebediyen tasfiye edilmiştir.⁵⁵ Muhalefetin memlekette iktisadi bir çöküntü olduğu iddiasına da karşı çıkan gazete, ülkenin her yerinde gözle görülür bir iktisadi kalkınmanın gerçekleşmiş olduğuna dikkat çekmeye çalışmıştır. Muhalefetin, Muhalefet, göze çarpan milli refah ve kalkınma hareketini küçümsemekle itham edilmiş ve dolayısıyla bunların Türk milletinin eseri değil Amerikan yardımı ve dış yatırımlar sayesinde geliştiğinin muhalefet tarafından savunulduğu aktarılmıştır. Gazeteye göre kalkın hâkimiyetine, vatandaşların eşitliği prensibine titizlikle yer veren yepyeni bir zihniyet iş başına gelmiştir. Bu zihniyete sahip olan iktidar, yalnızca iktisadi kalkınmaya odaklanmamış, vatandaşların hayat ve sağlığını koruyucu ve kurtarıcı önlemler de almıştır. Özellikle sıtma, verem ve frengi

52 *Demokrat Erzincan*, 7 Nisan 1954.

53 *Demokrat Erzincan*, 8 Nisan 1954.

54 *Demokrat Erzincan*, 15 Nisan 1954.

55 *Demokrat Erzincan*, 20 Mart 1953, s. 2.

gibi hastalıklara karşı verilen mücadele ve tarım işçileriyle köylülerin refahını sağlayacak kanunların çıkarılmasına dair haberler öne çıkarılmıştır. Gazeteye göre CHP'nin yapamadığı tüm bu icraatları DP 2 yılda hayata geçirmiştir.⁵⁶ Demokrat Erzincan' göre, ancak idare edenler kendilerini idare edilenlerin yerine koyarak vazifelerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilirdi. Dolayısıyla DP bunu kendisine birinci vazife sayarak açık yüreklilikle yürütmüştür. Milletten aldığı ilhamla programını yürüten DP iktidarı, 2 yıllık icraatın hesabını verirken millet ve devlet arasındaki samimi güven ve yapı birliği münasebeti icraatını da yerine getirmektedir. Tüm bunlara rağmen muhalefete sorarsanız memlekette hürriyet ve demokrasi tehlike içindedir. Tüm bunlara rağmen muhalefete sorulması halinde memlekette hürriyet ve demokrasinin tehlike içinde olduğu düşüncesi de haberlerde vurgulanmıştır. Gazete, DP iktidarının 2 yıllık süre zarfında başardığı sosyo-ekonomik kalkınma hamlelerinden, bayındırlık sahasındaki yatırımlarından ve milli gelirin yüksekliğinden özellikle bahsetmiştir. Gazeteye göre memleketin şimdiye kadar görülmemiş bir iktisadi kudret ve refah seviyesine erişimi ispat edildiği zaman da, muhalefet hemen mantık dışı bir düşünce ortaya atmıştır. Bu düşünceye göre iktisadi kalkınma imar ve üretim çalışmalar Nazi Almanya'sında ve İtalya'daki gibi yapılmış olduğunu, ülkenin asıl muhtaç olduğu şeyin hürriyet ve demokrasi olduğu ileri sürmüştür.⁵⁷

Demokrat Erzurum ise muhalefetin Menderes'in şehir gezilerinden rahatsız olduğunu içeren haberleri ön plana çıkarmıştır. Gazeteye göre muhalefetin bu rahatsızlığı yersizdir. Bilakis bu seyahatler aslında vatandaşlar ile partililer arasında huzur ve sükûneti sağlayan bir köprü görevi görmektedir. Menderes'in şehir ziyaretleri dönem dönem devam etmiştir. Bu ziyaretlerin doğruluğuna ve yapıcılığına dikkat çekmek isteyen gazete, Adnan Menderes'in Trabzon'da sadece Demokrat Partililer tarafından değil CHP'liler tarafından da karşılanarak sıcak davranıldığını bildirmiştir. Gazeteye göre kalpleri fethetmesini bilen DP, muhaliflerin de dertlerini dinlediğinden kendini kaybetme derecesine gelen CHP, Başbakan'ın şehir gezilerinden duyduğu rahatsızlığı sürekli gündeme getirmiştir.⁵⁸ Gazete, muhalefetin yaşamış olduğu bu rahatsızlık neticesinde CHP'nin kendisini kaybettiği iddiasında bulunmuştur. Özellikle İsmet İnönü'n artık ne duyduğu ne de konuştuğu konularda net bir fikrinin bulunmadığını ileri sürerek, DP'nin yapmış olduğu her şeyi yanlış görmenin ve eleştirmenin bir manası olmadığını

⁵⁶ *Demokrat Erzincan*, 23 Mart 1953, s. 2.

⁵⁷ *Demokrat Erzincan*, 23 Mart 1953, s. 2.

⁵⁸ *Demokrat Erzurum*, 25 Kasım 1953.

dile getirmiştir.⁵⁹ Demokrat Erzurum gazetesi iktidarı destekleme çalışmalarına diğer demokrat gazetelerinde de yer alan partiler arası geçiş haberleri üzerinden devam etmiştir. Gazete, CHP'nin iktidara ve halka karşı tavrından dolayı ülkenin her yerinde üye kaybı yaşadığını, bu kayıplardan Horasan, Aşkale ve Yusufeli'nin de nasibini aldığını yazmıştır. Muhalefetin bu kayıplarına karşılık iktidar partisinin üye sayısının ise her geçen gün arttığına dikkat çekmiştir.⁶⁰ Gazete muhalefet partisi konusundaki eleştirilerine geçmiş dönemin yönetim ve uygulamaları üzerinden devam etmiştir. Gazeteye göre DP'nin kuruluşu ile karanlık bir devir kapanarak hak, hukuk ve hürriyet nizamı olan demokrasi devri açılmış ve bu misyonundan dolayı partinin kuruluşu Türk tarihinde önemli bir yer teşkil etmiştir.⁶¹ Bu tarihi misyonun yanında DP'nin kuruluşu ile vatandaş hak ve hukuku teminat altına alınmış, şeyhlik zihniyeti yıkılmıştır. Türk milleti muasır medeniyetler seviyesine çıkaracak olan demokratik devlet nizamı partinin iktidarı devralmasıyla mümkün olabilmıştır.⁶² Gazeteye göre iktidar partisi ülke adına muazzam işler başarırken, muhalefet bu başarılarla yersiz konularla zarar verme gayreti içinde olmuştur. Bu hususta CHP, DP'nin dini siyasete alet ettiği iddiasıyla şikâyette bulunmuştur. Gazeteye göre bu şikâyete karşın, DP iktidarı bu konuda büyük bir anlayış göstermiştir. CHP'nin bu söylemine karşın iktidar, Türkiye'de bu konuda ilk siyasi çıkışı açmış olmanın şerefine nail olmuştur. Hükümet, dinin siyasete alet edilmemesi için konuyu yasalarla kontrol altına almaya çalışmıştır.⁶³ Demokrat Erzurum gazetesi, DP'nin bir taraftan halkın ihtiyaçlarını karşılamak için gece gündüz çalışmakta, diğer taraftan da anlayışsız muhalefetle uğraşmakta olduğuna dikkat çeken yazılara yer vermiştir. Gazeteye göre CHP, yapılan hizmetler karşısında nankörlük etmekte ve hükümeti oyalamaktadır.⁶⁴ Ayrıca yine bu konu üzerinde muhalefet, köylerin kalkınmasını da hazmetmeyerek yapılan işlere ayak diremektedir. Gazete, DP'nin her şeye rağmen halka çeşitli yardımlar yapmaktan asla geri kalmayacağı konusunda güven sözleri vererek desteğini dile getirmektedir.⁶⁵ Demokrat Erzurum'a göre DP, on yıllık sürede CHP'nin asla başaramadığı ülke

59 *Demokrat Erzurum*, 22 Nisan 1954.

60 *Demokrat Erzurum*, 8 Aralık 1953; *Demokrat Erzurum*, 13 Şubat 1954; *Demokrat Erzurum*, 22 Aralık 1957; *Demokrat Erzurum*, 21 Mayıs 1957; *Demokrat Erzurum*, 6 Nisan 1960.

61 *Demokrat Erzurum*, 7 Ocak 1954.

62 *Demokrat Erzurum*, 8 Ocak 1954.

63 *Demokrat Erzurum*, 20 Temmuz 1954.

64 *Demokrat Erzurum*, 17 Şubat 1955.

65 *Demokrat Erzurum*, 6 Haziran 1957.

içinde demokrasi ve kalkınmayı, dışarıda ise müşterek emniyete bağlanmıştır. Gazetenin iddiasına göre, *Halk Partisi şimdiye kadar demokrasiye ve kalkınmaya bağlı bulunduğunu iddia edip durmuş ve dış politikada müşterek emniyet prensibine mesut olduğunu her fırsatta ileri sürmüştür. Fakat Halk Partisi şimdi demokrasiyi çökertmek istemekte ve kalkınmayı durdurmaya çalışmaktadır.*⁶⁶

Demokrat Bingöl, muhalefet partisi konusundaki yayınlarında diğer gazetelerle temelde aynı düşünceyle hareket etmiş olsa da öncelik olarak parti üyelerinin yapmış oldukları konuşmalara yer vererek hükümeti destekleme yayınları yapmıştır. Bu kapsamda özellikle Tevfik İleri'nin konuşmalarına yer verilmiştir. Tevfik İleri'nin muhalefetin yaptıklarına karşılık yapmış olduğu konuşmada; *1950 yılında iktidara geldiklerinde ülkenin yolsuz, okulsuz, susuz perişan bir halde olduğunu durumu düzeltenin DP olduğunu, CHP'nin tekrar iktidara gelmesinin mümkün olmayacak bir iş olduğunu* dile getirdiği sözlerini aktarmıştır.⁶⁷ Tevfik beyin Gaziantep'te yapmış olduğu bir diğer konuşmada, *muhalefetten farkları olduğunu onların sadece inkılapların kurucuları olduğunu fakat DP ise inkılapları ilerleten ve her gün yeni bir halka ekleyerek halkı düşünen bir parti olduğunu* dile getirmiştir.⁶⁸ Başvekilin de konuşmalarına yer verilmiştir. Gazetede, Başvekilin özellikle CHP ve İsmet İnönü'ye karşı yapmış olduğu konuşmalar daha geniş yer verilmiştir. Adnan Menderes, *İnönü'nün kenara çekilmemesi durumunda tarihi şahsiyeti bırakıp CHP lideri için kanuni işlemlerin yapılacağı, bunun yanında CHP'nin zorla iktidara gelmek istediğini bunun için her yolu denediğini ama asla başarılı olmayacağını* söylemini aynen aktarmıştır.⁶⁹ Başvekilin bir başka konuşmasına da yer veren habere göre İnönü'ye ezici bir cevap verilmiştir. Başvekil, *CHP düştüğü andan itibaren fitne çevirmekten başka hiçbir iş yapmadığını İnönü ve partisinin hayatı 1950'lerde sona erdiğini* ifade ettiği konuşmasına yer verilmiştir.⁷⁰ Başvekil yapmış olduğu konuşmada Türk milletinin kötü propagandacıardan, yalancıardan kin ve ihtirasla hareket edenlerden korumak için bazı şeyleri hatırlatmak isterim diye halkı uyardığı sözleri de aktarılmıştır.⁷¹ Gazetede, muhalefetin DP'ye iftiralar attığını ve halka her daim yalan söylediğinin altı çizilerek, Tek parti döneminde ülkede hak ve hürriyetin olmadığı, çok partili hayatla birlikte halkın bu hakkı kazanmış olduğunu ileri

66 *Demokrat Erzurum*, 15 Şubat 1960.

67 *Demokrat Bingöl*, 13 Eylül 1958; *Demokrat Bingöl*, 18 Eylül 1958.

68 *Demokrat Bingöl*, 10 Temmuz 1959.

69 *Demokrat Bingöl*, 25 Eylül 1958; *Demokrat Bingöl*, 26 Eylül 1958.

70 *Demokrat Bingöl*, 30 Eylül 1958.

71 *Demokrat Bingöl*, 27 Ekim 1958.

sürmüştür.⁷² Gazetenin iddiasına göre Demokrat Parti iktidarını partizanlıkla suçlayan CHP idarecileri, bu ithamı kendileri yapmaktadır. İktidarın millet için yapmaya çalıştığı iyi şeyleri engellemeye çalışmakta, hükümetin yapmış olduğu ya da yapacağı her işe itiraz ederek halkı iyi işlerden mahrum bırakmaktadır. Gazeteye göre CHP, bu maksatla DP iktidarını halkın gözünden düşüreceğini sanmaktadır. Fakat Demokrat Parti'nin yöneticilerinin sonsuz sabrı ve çalışma azminden dolayı istediğini alamayacaktır.⁷³ Gazete, yaşanan bu gelişmeleri halkın muhalefet partisinden uzaklaşmasının nedenlerinden biri olarak göstermiştir. Gazetede sık sık muhalefet partisinden yaşanan ayrılımları, Demokrat Partisi'nin artan üyeliği ve CHP'nin kötü şöhretinden de bahsederek halkın muhalefet partisine karşı olduğu hususunda kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır. Ülkenin her yerinden gelen istifalar ve DP'ye geçişleri büyük bir zafer havasında halka duyurmuştur. Memleketin muhalif yerlerinde partinin tam bir çöküntü halinde olduğu yazılmıştır.⁷⁴ Gazeteye göre CHP'nin seçimlerden önceki ve sonraki süreçteki tutumunu beğenmeyen halkın kitleler halinde DP'ye geçişleri devam etmiştir.⁷⁵ Geçişlerin yaşandığı yerler ise arasında Ayaş, Sivas⁷⁶ ve Bingöl'de yer almıştır.⁷⁷ Demokrat Bingöl'e göre 1950 yılından itibaren geçen zaman boyunca büyük vatanperver, büyük devlet adımı ve idealist lider sayesinde Türk halkının harika 8 yıl geçirdiği dile getirilmiştir. Vatanperver Bingöllülerin uzun yıllar muhalefetin kötü davranışlarına, şehir görmezden gelişmelerine maruz kaldıklarını ve sırt çevrildikleri yazılmıştır. Fakat 1950 seçimi ile birlikte bu kâbustan kurtulmuşlar ve DP ile aydınlıklar içinde kalmış istikbale yürümüşlerdir. Bu yüzden DP Bingöllülerin kalbide en müstesna yerinde olduğu ve şehir için yapılanlara her daim müteşekkir olduklarını yazmıştır.⁷⁸

Demokrat Elâzığ, Muhalefete dair haberlerde Demokrat Elâzığ da benzer bir tutum sergilemiştir. Örneğin, köy, ilçe ve il merkezlerinde parti teşkilatından istifaların devam ettiği ve istifa edenlerin DP'ye katıldığı bildirilmiştir.⁷⁹ Gazetede, Halk Partisi teşkilatında yaşanan ayrılımların Besni ilçesi, Keysun bucağında

⁷² *Demokrat Bingöl*, 2 Aralık 1958.

⁷³ *Demokrat Bingöl*, 25 Temmuz 1959.

⁷⁴ *Demokrat Bingöl*, 5 Kasım 1958.

⁷⁵ *Demokrat Bingöl*, 28 Aralık 1958.

⁷⁶ *Demokrat Bingöl*, 29 Ocak 1959.

⁷⁷ *Demokrat Bingöl*, 16 Ocak 1959; *Demokrat Bingöl*, 12 Kasım 1959.

⁷⁸ *Demokrat Bingöl*, 26 Ocak 1959.

⁷⁹ *Demokrat Elâzığ*, 24 Aralık 1952.

da yaşandığına, partiden ayrılanların DP'ye kaydolduklarına dikkat çekilmiştir.⁸⁰ Yaşanan ayrılıkların ardından gazete, yaşanan ayrılıklardan hareketle artık Malatya'nın CHP'nin kalesi olarak görülemeyeceği yorumunu yapmıştır. Zira partinin şehre dair eserlerinin ortadan kalktığı, buna karşın yeni iktidarın eserlerinin inşa edildiği söylenmiştir. Malatya'yı CHP'nin kalesi olarak görenleri artık bunu göremeyeceklerdir. Partinin şehre dair eserlerinin ortadan kalktığını, buna karşın yeni iktidarın eserlerinin inşa edildiğini söylenmiştir.⁸¹ Gazeteye göre iktidar partisinin yeni eser inşaları yalnızca Elâzığ ile sınırlı kalmamıştır. DP'nin iktidara gelmesiyle memleket büyük bir değişiklik içine girerek yeni eserler kazanmıştır. Bu hızlı değişim baş döndürücü hızla devam etmiştir. Ziraat, sanayi, eğitim alanlarında yeni yöntemlerle gelişmeye başlamıştır.⁸² İktidarın memleketi geliştirmesine karşın, Muhalefet partisinin ülkedeki demiryolu idaresinden şikâyeti gazetede tepki ile karşılanmıştır. Gazeteye göre CHP yersiz eleştiriler yapmaktadır. Oysaki demiryolu eksikliği ve idaresindeki aksaklıkların temel sebebi kendi iktidar yıllarına dayanmakta fakat muhalefet bunu kabul etmemektedir.⁸³

2.2. Dış Basına Dair Haberler

Çalışma kapsamında incelenen Demokrat gazeteler, iktidarı desteklemek adına yurt dışında yayınlanmış olan Türkiye taraftarı haberleri manşetlerine taşımıştır. Örneğin Demokrat Bingöl bu konuda ağırlıklı olarak Amerikan basını tarafından yayınlanmış Türkiye haberlerine yer vermiştir. Gazeteye göre Amerika basınında, Türkiye'nin muazzam kalkınmasının altı sık sık çizilerek, Türkiye'deki iktisadi ilerlemenin bir cesaret işi olduğu ve hükümetin bunu en iyi şekilde yaptığı yazılmıştır.⁸⁴ Bunun yanında Türkiye'nin iktisadi ilerlemesi, milli menfaatleri korunması, halkın refahını artırması ve bu uğurda canla başla çalışılmasından dolayı iktidarı tebrik eden bir yazı Amerika basınında yer almış olduğu bilgisi verilmiştir.⁸⁵ Amerika'daki bir diğer gazete ise *Türkiye* başlıklı yazısında iktisadi kalkınmanın zirai odaklı olarak yapılmasındaki isabetli karardan dolayı, halkın refah seviyesindeki artışa da dikkat çekilmiştir.⁸⁶ Gazetenin haberlerine göre

⁸⁰ *Demokrat Elazığ*, 15 Kasım 1952.

⁸¹ *Demokrat Elazığ*, 21 Ağustos 1952.

⁸² *Demokrat Elazığ*, 16 Eylül 1952.

⁸³ *Demokrat Elâzığ*, 18 Ağustos 1952.

⁸⁴ *Demokrat Bingöl*, 12 Mart 1957.

⁸⁵ *Demokrat Bingöl*, 13 Kasım 1957.

⁸⁶ *Demokrat Bingöl*, 30 Ekim 1958.

Avrupa basını ise Türkiye'nin kalkınma programında ön görülen çalışmaların ciddiyetle takip edildiğini ve muazzam seviyede olduğunu dile getirmiştir.⁸⁷ Ayrıca Türk milli iktisadının bu denli başarılı olmasının Celal Bayar ve Adnan Menderes sayesinde olduğu ve Türkiye'nin her tarafında yollar, barajlar, limanlar, fabrikalar inşaatının baş döndürücü hızla ilerlediği yazılmıştır.⁸⁸

Demokrat Tunceli gazetesi de ağırlık olarak Amerika basınında yayınlanan haberlere yer vermiştir. Amerika'da yayınlanan Time gazetesinin Türkiye'deki başarılı kalkınma hamlelerine dikkat çekmek adına bazı şehirlerin fotoğraflarına yer vererek yapmış olduğu yayın aktarılmıştır.⁸⁹ Bir diğer yayında New York Harald Tribune tarafından yapılmıştır. Türkiye'nin kalkınmasına yönelik övgülerinin yanında, Türkiye'de yapılanlar Ortadoğu'da eşi görülmemiş bir kalkınma faaliyeti olduğunu söylenmiştir.⁹⁰

Demokrat Kars, Amerikan ve İngiltere basınında çıkan haberlere yer vermiştir. Gazete, New York Times gazetesinde yayınlanmış olan Türkiye'nin başarılı kalkınma çalışmalarının anlatıldığı yazıyı yayınlamıştır.⁹¹ Reporter adlı dergide Frank G. isimli gazeteci Türkiye'nin stratejik ve siyasi emniyetini belirten bir makale kaleme alınmıştır. Makalede Türkiye, Ortadoğu'nun en güvenilir kalesi olarak lanse edilmiştir. Türkiye'nin savunma kudretinin fazla olmasının yanında ülkedeki fabrikalar, yollar, barajlar, sulama tesisleri ve batı standartlarına uygun modern şehirler ve köyler içinde büyük hamleler yapıldığı yazılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin aynı coğrafyada bulunan diğer memleketlere nazaran daha yüksek bir yaşam standardına sahip olduğuna dikkat çekilmiştir.⁹² Amerikan Hükümeti, Türk Hükümeti tarafından girilen iktisadi programı takdirle karşıladığını bildirdiğini basınla paylaşmıştır.⁹³ Londra'daki meşhur Times gazetesinde Türkiye hakkında 2 makale yayınlanmıştır. Makalelerde, Türkiye'nin kalkınması, ekonomisi ve gelişen ülke olarak *azimli millet* başlığını altında, ülkenin iktisadi hamlelerinden tek tek bahsedilmiştir. Türkiye'nin iktisadi kalkınması ve Türkiye'nin başarılı dış politika

87 *Demokrat Bingöl*, 6 Temmuz 1959.

88 *Demokrat Bingöl*, 6 Ağustos 1959.

89 *Demokrat Tunceli*, 22 Haziran 1954.

90 *Demokrat Tunceli*, 29 Haziran 1953.

91 *Demokrat Kars*, 9 Ocak 1957.

92 *Demokrat Kars*, 22 Şubat 1957; *Demokrat Kars*, 5 Haziran 1957.

93 *Demokrat Kars*, 11 Haziran 1959.

çizgisinde olduğu yazılmıştır. Türkiye'nin Ortadoğu'da birlik sağlama siyaseti ve Sovyet Rusya'ya karşı kararlı duruşu takdirle karşılanmıştır.⁹⁴

Demokrat Ağrı da diğer gazeteler gibi öncelik olarak Amerikan basınında, Türkiye'nin tarımsal ürünlerindeki artış ve başarılı işlerin takdir haberlerine yer verilmiştir.⁹⁵ Avrupa basını da aynı düşüncelere sahip yazılar yayınlamış, Türkiye'nin muazzam kalkınma çalışmalarını övmekten geri kalmamışlardır. Belçika'nın tanınmış gazetelerinden Metropolitan Türkiye için özel sayı yayınlamıştır. Dünyanın en büyük aylık dergisi olan Journal Des Ekim sayısının tamamında Türkiye'den bahsetmiştir. Bu haberlerle ülkedeki muazzam kalkınma tüm dünyaya gösterilmiştir.⁹⁶ Türkiye'nin muazzam kalkınmasının yanında liderine de yapılan övgülerden bahsedilmiştir. İtalya'da yayımlanan siyasi bir dergi Adnan Menderes'e övgüler dolu yazı yayınlamıştır. Yazıda, Menderes'in Sovyet Rusya karşısında kararlı ve dik duruşu sergilemesi üzerinden liderliği konusunda övgüler yazılmıştır.⁹⁷

2.3. Şehir Kalkındırma Çalışmalarına Dair Haberler

Demokrat gazeteler iktidarı destekleme ve propaganda çalışmalarını şehirlere yapılan ya da yapılması planlanan iktisadi kalkınma çalışmaları üzerinden de gerçekleştirmiştir. Bu konu ile ilgili olarak altı şehrin demokrat gazetelerinde haberlere rastlanılmıştır. Demokrat Ağrı gazetesine göre, DP'nin yegâne amaçlarından biri köylüye hizmet etmektir. Bu amaç kapsamında DP başkanı Şamil Peker'in fedakârlıkları ve çalışmaları sonucunda Diyadin'e Ziraat Bankası şubesi açılışı gerçekleştirilmiştir.⁹⁸ Şehri kalkındırma ve geliştirme çalışmaları kapsamında Celal Yardımcı tarafından Tutak'ta 58 köy çeşmesi açılışı yapılmıştır.⁹⁹ Gazete, Ağrı'ya yapılan çalışmaları yerinde incelemek ve şehrin eksikliklerini görmek adına Dâhiliye Vekili Namık Gedik'in Ağrı'ya gelme haberini paylaşmıştır. Vekilin il merkezi ve ilçelere giderek ziyaretlerde bulunarak, vatandaşların dertleri ile ilgilenmesinin herkesi memnun etmiş olduğunu dile getirmiştir.¹⁰⁰ Demokrat

94 *Demokrat Kars*, 19 Aralık 1956.

95 *Demokrat Ağrı*, 20 Şubat 1957.

96 *Demokrat Ağrı*, 11 Ocak 1958.

97 *Demokrat Ağrı*, 25 Nisan 1958.

98 *Demokrat Ağrı*, 30 Eylül 1954.

99 *Demokrat Ağrı*, 26 Eylül 1957.

100 *Demokrat Ağrı*, 4 Ekim 1954.

Gazetesi, iktidarın Ağrı'ya yapılmış olduğu yatırımları yerinde ve yeterli olarak görmüştür.¹⁰¹

Demokrat Malatya ise bu tarz haberlerde, şehre yapılan çalışmalar hususunda öncelik olarak Malatya merkeze bağlı köy ve bucakların elektrik ve su işlerinin halledilmesinden bahsetmiştir.¹⁰² Gazete, Gölbaşı-Kâhta yolunun düzenlenmesine, Akçadağ ve Adıyaman Ovası'nın da sulanması için tahsilat sağlanacağı müjdesini vermiştir.¹⁰³ Şehirde yürütülmekte olan sanayi çalışmaları konusunda da halkı bilgilendirmiştir. Gazete, Malatya'da kurulacak olan şeker fabrikası için yarım milyon bütçenin ayrıldığı ve fabrikanın tesisi için Ziraat Bankası tarafından 2 milyon lira yardım yapılacağı bilgisini aktarmıştır.¹⁰⁴ Şeker fabrikasının son işlemleri için Ankara'da görüşmeler yapılmasının ardından Şeker Şirketi Umum Müdürü Nisan 15'te Malatya'ya geleceğini ve incelemelerin tamamlanarak ekim denemelerinin de yapılacağı yazılmıştır.¹⁰⁵ Demokrat Malatya'ya göre şehrin kalkınması adına yapılan çalışmalar halkı fazlasıyla mutlu etmektedir. Özellikle zirai alanda yapılan üretimi artırma çalışmaları çiftçinin yüzünü güldürmüş,¹⁰⁶ bayındırlık faaliyetleri de süratle devam etmiştir. Bir yandan da yollar, köprüler yapılırken diğer yandan sulama ve içme suları sorunları çözüme kavuşturularak aziz vatan imar edildiği dile getirilmiştir.¹⁰⁷

Demokrat Erzincan ise şehre yapılan kalkınma faaliyetleri hususunda, hükümetin 1954 yılından itibaren bu yatırımları artırarak devam ettireceğini müjdelemiştir. Erzincan'da bayındırlık işleri, okul işleri, özel idarenin yapacağı binalar ve zira işlemleri için 5 yıllık program hazırlanmış olduğu bilgisi aktarılmıştır.¹⁰⁸ Gazeteye göre bu programda, 1954'te yapılacak işler arasında hayvancılığın gelişmesi adına veterinerlik işleri de yer almıştır. Hayvancılık konusunda oldukça ileri olan şehir, hayvan ıslahı, temizliği ve hayvan sayısının artışı için üç kısma ayrılmış olup, geçen yıl bir kısım ele alınarak inek tohumlanmış olup, bu yıl ikinci yıllar kontrol edilip hayvan ırkları ıslah edileceği anlatılmıştır.¹⁰⁹

101 *Demokrat Ağrı*, 5 Eylül 1957.

102 *Demokrat Malatya*, 25 Temmuz 1952.

103 *Demokrat Malatya*, 25 Ocak 1952.

104 *Demokrat Malatya*, 7 Şubat 1953.

105 *Demokrat Malatya*, 28 Mart 1953.

106 *Demokrat Malatya*, 29 Haziran 1953.

107 *Demokrat Malatya*, 14 Ağustos 1953.

108 *Demokrat Erzincan*, 5 Ocak 1954.

109 *Demokrat Erzincan*, 5 Ocak 1954 s. 2.

Demokrat Erzurum'a göre, DP'nin tek amacı köylü-şehirli ayrımı yapmadan vatandaşların refahını ve memleketin imarını sağlamaktır. Bu hususta da şehirlere yapılacak olan çalışmalar için bütçeler ayrılması planlanmıştır. Gazete şehrin kalkınması adına yürütülecek çalışmaların maddiyatını karşılamak adına gönderilmiş olunan bütçelerden bahsetmiştir. Şehir için ilk olarak 2 milyon 800 bin lira tahsilat gönderilmiş olduğu, bu parayla yol, numune hastane, köy okulları, köy su ve yolları yapılacağı bilgisi verilmiştir.¹¹⁰ Bütçe haberinin ardından sanayi yatırım faaliyetlerinden bahsedilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Umum Müdürü İşletmeler Vekili Sıtkı Yırcalı, İktisat ve Ticaret Vekili Fethi Çelikle ve Ziraat Vekili Nedim Bey, Apolis Moline Amerika şirketi ile birlikte Erzurum'a kurulmasına karar verilen traktör fabrikasının protokolünü imzaladığı haberi paylaşılmıştır.¹¹¹ Bunun haricinde şehirdeki sanayi faaliyetleri kapsamında şeker fabrikasının temelini atılacağı bildirilmiştir.¹¹² Sanayi yatırım haberlerinin sonrasında şehirdeki sosyal hayatın gelişmesi için yapılacak olan çalışmaların bilgisi verilmiştir. Gazeteye göre Erzurum'un posta, telefon ve telgraf eksiklerinin giderilmesi de planlanmış ve çalışmalara hızlı bir şekilde başlanmıştır.¹¹³ Bunların haricinde gazete, şehrin kalkınmasında esas teşkil eden imkânları lütfeden başvekilin müjdeyi verdiğini aktarmıştır. Erzurum'da yapılacaklar veteriner fakültesinin açılması, Merkez Bankası'nın şubesinin açılması konusunda çalışmaların yürütülmesi, elektrik sorunu olan yerlerin çözülmesi, çimento fabrikasının kurulması kararı verilmiş olduğunu yazmıştır. Demokrat Erzurum gazetesi, şehir için yapılan çalışmalar karşılığında,

“Türk milletinin serhat bekçiliğini yapmış kahraman Erzurum'a layık olduğu imkânlarla bahşeden başbakana, memleketin dertlerini adım adım takip ederek alakadar olan kıymetli mebuslara, büyük bir fedakârlık ve azimle maddi zararları da dâhil hiçe sayarak çalışan Demokrat Parti vilayet idare heyeti reisi Talip Yargılı ve mesai arkadaşlarına minnet ve şükranlarını arz eden bir yazı paylaşmıştır.”¹¹⁴

Demokrat Bingöl gazetesi, şehre fabrika kurulması kararının verilmiş olmasının ardından tetkikler yapılması için uzmanların şehre geldiği bilgisini paylaşmıştır.¹¹⁵

110 *Demokrat Erzurum*, 2 Nisan 1953.

111 *Demokrat Erzurum*, 11 Mayıs 1954.

112 *Demokrat Erzurum*, 18 Eylül 1954.

113 *Demokrat Erzurum*, 28 Eylül 1954.

114 *Demokrat Erzurum*, 12 Ağustos 1955.

115 *Demokrat Bingöl*, 9 Şubat 1960.

Gazeteye göre, DP teşkilatının fabrika çalışmalarına göstermiş olduğu hassasiyet Bingöllü vatandaşlar arasında derin memnuniyet uyandırmıştır. Haberin devamında ilde açılacak olan Sümerbank şubesinin 1 Ağustos'ta satışa başlaması için Sanayi Vekâletince gönderilen müdür tetkiklere devam ettiğini bildirmiştir. Gazeteye göre Demokrat Parti iktidarının ve Bingöl Demokrat Parti teşkilatının bu yerinde icraatı Bingöllü vatandaşlar arasında memnuniyetle karşılanmıştır. DP iktidarının Bingöl'e ve Bingöllülere karşı olan bu anlayışına sonsuz teşekkür ve minnet duyduklarını dile getirmiştir.¹¹⁶

Demokrat Elâzığ gazetesi de yatırımlar konusunda bazı haberlere yer vermiştir. Bu konuda öncelik olarak köylüye dağıtılmış olan tohumluk buğday haberine yer verilmiştir. Gazeteye göre ziraat müdürlüğü emrine köylüye tevzi edilmek üzere 3000 ton tohumluk buğday verilmiştir. Ziraat müdürlüğünce buğdayın bugüne kadar 2000 tonu dağıtılmış olup, 1000 tonunun da önümüzdeki hafta içerisinde ikmal edileceği bildirilmiştir.¹¹⁷ Şehre dair diğer kalkınma haberi ise iplik fabrikası konusunda olmuştur. Habere göre Elâzığ bir fabrikaya kavuşuyor. İnşası düşünülen iplik fabrikası için gerekli tesisatın İngiltere'ye siparişi kesinleşti. Fabrika 1953 yılı sonunda doğru faaliyete geçecektir. Şehirde bir iplik dokuma fabrikası kurulacaktır. Fabrika senede 750-1000 ton pamuk işleyecek olan iplik makinelerinin İngiltere'den sevkine 14 ay sonra başlanacak ve 2 ay zarfında sevkiyatı tamamlanacaktır.¹¹⁸

2.4. Ülke Genelinde Yürütülen Kalkınma Çalışmalarına Dair Haberler

Demokrat gazeteler, hükümete destek yayınlarında ülke genelinde yapılan iktisadi kalkınma çalışmalarını öne çıkartarak yapmaya çalışmışlardır. Demokrat Bingöl gazetesi bu konudaki haberlerde ağırlık olarak sanayi faaliyetleri üzerinde durmuştur. Öncelik olarak, Maraş'taki dokuma fabrikasının inşaatının %60 tamamlanmasından ve Eskişehir'de açılışı yapılan çimento fabrikalarının haberi yapılmıştır.¹¹⁹ Bu haber çizgisinde, Adana çimento fabrikasının açılışını, Kastamonu ve Çankırı'daki şeker fabrikalarında yapılan tetkikleri, Gaziantep, Çorum, Balıkesir, Afyon ve Elâzığ fabrikalarının da hizmet durumları hakkında

¹¹⁶ *Demokrat Bingöl*, 2 Temmuz 1958.

¹¹⁷ *Demokrat Elâzığ*, 16 Kasım 1954.

¹¹⁸ *Demokrat Elâzığ*, 10 Ağustos 1952.

¹¹⁹ *Demokrat Bingöl*, 16 Mart 1957; *Demokrat Bingöl*, 5 Nisan 1957.

bilgi vermiştir. Bunun yanında Kırıkkale'deki fabrikaların tamamlanabilmesi için yurt dışından malzeme getirileceği haberi de gazeteye tarafından paylaşılmıştır. Gazeteye göre Demokrat Parti, ülkenin sanayi faaliyetlerini kalkındırma ve geliştirme çalışmalarını hızlı bir şekilde devam ettirmektedir.¹²⁰ Bu düşünce temelinde yapılmış olan diğer haber ise daha önce kuruluşu gerçekleştirilmiş olunan pamuklu sanayinin senelik üretimini artırmak için yapılan çalışmalar kapsamında 7. 721. 373 lira verilerek fabrikaya 66 adet dokuma tezgâhı alınmasının planları olmuştur.¹²¹ Gazetede, İstanbul'da iplik boyaları için fabrika kurulması kararı, bunun haricinde yine İstanbul'da her türlü otomobil, kamyon, otobüs lastiği üreten bir fabrikanın kurulmasına haberlerine yer verilmiştir.¹²²

Demokrat Erzurum gazetesi de ülke genelinde yapılan kalkınma çalışmaları haberlerinde önceliği sanayi faaliyetlerine vermiştir. Bu konuda da öncelik olarak, Konya, Amasya ve Kütahya'da açılacak olan şeker fabrikalarının açılış müjdesi ve Ankara'da fişek fabrikasının Amerika askeri yardım heyetiyle makine kimya enstitüsünün ortak çalışmalarıyla kuruluşunun gerçekleşeceği bilgisi gazetede yer almıştır.¹²³ Gazete, İzmit'te kâğıt fabrikası açılışı gerçekleştirildiğini ve açılış esnasında halk, hükümete sevgi ve bağlılıklarını gösteren tezahüratlarda bulduklarını, 1954 yılı içerisinde ihalesi yapılmış olan şeker ve çimento fabrikalarının inşaatlarına başlanılacağını ve Karabük'te cam fabrikası açılacağını bildirmiştir.¹²⁴ Demokrat Erzurum'a göre, Başvekil Adnan Menderes ülkenin kalkınması adına her gün yeni bir eseri Türk halkı ile buluşturmaktadır. Hükümetin yurt kalkınması için sarf ettiği büyük gelişmeler peyderpey alınan neticeleri gerek üretim sahasında gerek amme hizmetinde artan imkânlarla milletin maddi ve manevi ilerlemesi için yepyeni bir devir açılmıştır.¹²⁵ Sanayi alanındaki çalışmalar neticesinde gazete, memlekette hakiki sanayiye Demokrat Parti'nin kurmuş olduğunu ileri sürmüştür.¹²⁶ Demokrat Erzurum gazetesi kalkınma çalışmaları kapsamında yapılmış olunan diğer faaliyetlere de yer vermiştir. Gazete, iktisadi kalkınma çalışmaları kapsamında köylerin ve çiftçilerin ihtiyaçlarının göz önüne alındığını iddia etmiştir. Bu iddiasına dayanak olarak ta köylere götürülen su

120 *Demokrat Bingöl*, 15 Nisan 1957; *Demokrat Bingöl*, 8 Nisan 1958.

121 *Demokrat Bingöl*, 31 Ocak 1959.

122 *Demokrat Bingöl*, 26 Mart 1959; *Demokrat Bingöl*, 24 Nisan 1959.

123 *Demokrat Erzurum*, 13 Eylül 1953; *Demokrat Erzurum*, 10 Nisan 1954.

124 *Demokrat Erzurum*, 22 Nisan 1954; *Demokrat Erzurum*, 7 Mayıs 1954.

125 *Demokrat Erzurum*, 21 Ağustos 1958.

126 *Demokrat Erzurum*, 23 Mart 1960, s. 2.

şebekeleri, içme ve sulama sularının tesisatlarının tamamlanması ve çiftçilere tanınan kredilerin artırması çalışmalarını göstermiştir. Gazeteye göre hükümetin köylü ve çiftçiye yapmış olduğu su ve kredi desteği halkı fazlasıyla memnun etmiştir.¹²⁷ Gazeteye göre yurt kalkınması ve halka hizmet çalışmaları kapsamında vatandaş sağlığının en köklü vazifelerinden biri olduğunu kabul eden hükümet, bu hususu büyük bir önlem ele almış ve her türlü imkânlardan azami istifade edilmesi yoluna gidilmesi kararı alınmıştır. Gazeteye göre *bir tarafta topyekûn halk sağlığı için gayret sarf alınırken diğer tarafta fedakâr işçilerimizin sağlığını koruma yoluna azami üna gösterilmiştir*. İşçi sigortası konusunda özel bir çalışma yapılmaya başlanmış hastane yapımına hız verilmiş ve Ankara işçi sigortaları hastanesi açılmıştır. Yapılmış olunan çalışmalar neticesinde Demokrat Erzurum, hükümetin toplumun her kesimini düşündüğünü, her kesimin sorunlarına çözüm bulmak için çaba sarf ettiği görüşünü ileri sürmüştür.¹²⁸

Demokrat Erzincan gazetesi ülke genelinde yürütülen kalkınma çalışmaları haberlerinde önceliği tarımsal faaliyetlere vermiştir. Gazete hükümetin yürütmüş olduğu çalışmalar sonucunda tarımdaki makineleşme sayesinde tarım ürünleri üretiminin artmasını müteakiben ülkeye giren yabancı dövizdeki artışa dikkat çeken bir habere yer vermiştir. Haberde ziraattaki makineleşmenin özellikle pamuk tarımına büyük katkı sağladığına vurgu yapmıştır. Pamuk tarımının artmasına paralel olarak liman şehirlerinde sanayi faaliyetlerinin de arttığı iddiasında bulunmuştur.¹²⁹ Gazeteye göre, bu artışların süreklilik arz etmesi için ziraat çalışmaları kapsamında hükümetin vermiş olduğu direktifle Ziraat Bankası köylüye geniş yardımlarda bulunacaktır.¹³⁰ Demokrat Erzincan, Türkiye'deki zirai faaliyetlerin hızla yükseldiğini hükümetin bu yükselme ile yetinmeyerek ziraat reform programı hazırladığını ve bu program çerçevesinde ülkenin 9 zirai bölgeye ayrıldığını bildirmiştir.¹³¹ Demokrat Erzincan gazetesi kalkındırma çalışmaları haberleri kapsamında bayındırlık alanında yapılan çalışmalara da yer vermiştir. Gazete, bayındırlık işlerinde de kalkınma faaliyetlerinin devam etmiş olduğunu, 1950 yılından itibaren geri kalmış olan bayındırlık işlerine büyük bütçeler ayrıldığını bu bütçeler sayesinde sorunların ortadan kalkacağını ileri

127 *Demokrat Erzurum*, 21 Ekim 1953; *Demokrat Erzurum*, 4 Nisan 1958; *Demokrat Erzurum*, 7 Nisan 1960.

128 *Demokrat Erzurum*, 29 Kasım 1955.

129 *Demokrat Erzincan*, 3 Ocak 1953, s. 3.

130 *Demokrat Erzincan*, 16 Ocak 1953.

131 *Demokrat Erzincan*, 7 Ocak 1958; *Demokrat Erzincan*, 8 Mayıs 1958; *Demokrat Erzincan*, 4 Nisan 1959.

sürmüştür.¹³² Bayındırlık alanında yapılmış olunana bir diğer haber ise enerji konusunda olmuştur. Gazete, Bayındırlık Bakanlığı tarafından düzenlenmiş olunan enerji kongresi sonucunda, enerji işlerinin yeni baştan düzenlenmesi, bu düzenlemeyle birlikte artık enerji işleri tek bir teşkilat tarafından sevk ve idare olunacağı haberini paylaşmıştır.¹³³ Demokrat Erzincan gazetesi, hükümet tarafından kalkınma adına yapılan çalışmaları daha kapsamlı ve bir bütün olarak halka aktarmak adına mayıs ayının ikinci yarısı itibariyle “*Kalkınan Türkiye*” başlığı altında bir yazı yayımlanmıştır. Yazının içeriğini, Türkiye’de yapılan 1950-54 yılları arasındaki sosyal, siyasi, hukuki, eğitim ve iktisadi her alandaki çalışmalar oluşturmuştur. Yazıya göre Demokrat Parti, 1950’den itibaren huzuru bozacak, hukuki huzuru dağıtacak durumları ortadan kaldırmak için yeni kanunlar çıkartarak propaganda faaliyetlerinde yalancılık ve iftiralarla mücadele edilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Kalkınan Türkiye’de, kanunların halka verdiği hakların daha da artırıldığını, çıkarılan kanunlarla arazi meseleleri ve asayiş gibi sorunların hızlı bir şekilde çözüme kavuştuğu bildirilmiştir.¹³⁴ Gazete, DP iktidarı vatanın ve milletin iktisadi hayatını geliştirmek halkın refah seviyesini yükseltmek adına sürekli çalışarak ve yaşanabilecek olan herhangi bir krize karşı da gerekli önlemler almış olduğunu ileri sürmüştür.¹³⁵

Demokrat Malatya gazetesi de tıpkı Demokrat Erzincan gibi ülke genelinde yürütülen kalkınma çalışmaları haberlerinde önceliği tarımsal faaliyetlere vermiştir. Gazete, bu konu kapsamında yapılan ilk haberde *yatırımlar ve destekler sayesinde topraktan bereket fişkırdığını bu da çiftçinin yüzünü güldürdüğünü* iddiasında bulunmuştur.¹³⁶ Gazeteye göre hükümet, tarımsal faaliyetler kapsamında hayvancılıkla ilgilenen köylülere hayvancılıkta yeni yöntemler ve canlı hayvan nakliyatları konusunda yardımlar yapmıştır.¹³⁷ Gazete kalkınma çalışmaları haberlerinde bayındırlık ve imar faaliyetlerine de yer vermiştir. Demokrat Parti’nin her daim hayırlı işlere imza attığını vurgulayan gazete, bütün kasabaların suya ve elektriğe kavuşturulmasını bu konuya dayanak olarak göstermiştir. Haberin devamında hükümetin, iller bankasının mali kuvvetini artırdığını bunun sonucunda da

132 *Demokrat Erzincan*, 20 Mayıs 1954, s. 3.

133 *Demokrat Erzincan*, 2 Nisan 1953.

134 *Demokrat Erzincan*, 10 Mayıs 1954 s.3; 11 Mayıs 1954, s. 3; 13 Mayıs 1954, s. 3; 14 Mayıs 1954, s. 3; 15 Mayıs 1954, s. 3.

135 *Demokrat Erzincan*, 9 Mart 1957.

136 *Demokrat Malatya*, 25 Eylül 1953.

137 *Demokrat Malatya*, 12 Şubat 1953.

yatırımların artacağını dile getirmiştir.¹³⁸ Gazete su işlerine 8 yılda 2 buçuk milyar harcandığını, 1950'den bu yana 349392 hektar arazi taşkından korunduğunu ve 639063 hektar bataklıkta kurutulduğu bilgisini paylaşmıştır.¹³⁹ Gazeteye göre memleketin imar çalışmaları kapsamında Demokrat Parti'nin ülkenin her yerini demiryolları ile bir birine bağlayarak işler hızlandırmaktadır.¹⁴⁰ Gazete de sanayi alanında yapılan yatırımlarında haberine yer verilmiştir. Gazeteye göre, Diyarbakır çimento fabrikasının faaliyete geçerek tüm bölgenin ihtiyacını karşılayacağını bu yatırımdan dolayı halkın DP'ye büyük memnuniyet uyandırmıştır.¹⁴¹ Yine gazetenin iddiasına göre 1950'den beri sanayi kalkınmasında büyük ilerlemeye kaydedilmiştir. Sanayi sayımında verilerin ortaya konulmasıyla gerçeklerin gözler önüne serildiği dile getirilmiştir.¹⁴²

Demokrat Ağrı bu haberlerde önceliği sanayi yatırımlarına vermiştir. Gazeteye göre tüm ülkenin ihtiyacı olan çimento fabrikası açılışı konusunda tüm halkın memnuniyeti söz konusu olmuştur. Bu memnuniyet, ülkenin belirli yerlerinde zaman içinde kuruluşları tamamlanacak olan diğer çimento fabrikalarının tamamında yaşanacağı iddiasında bulunmuştur.¹⁴³ Gazetenin diğer haberinde ülkedeki kalkındırma çalışmaları kapsamında Emlak Kredi Bankası'nın 1957 yılı içinde çeşitli faaliyetler için 14750 5994 lira kredi temini sağlandığı, ayrıca banka tarafından finanse edilecek olan 1960 senesinde faaliyete geçecek porselen, fayans, pencere ve vitrin camı imalatı için ayrı bir fabrikanın kurulması kararı alındığını bildirilmiştir.¹⁴⁴ Gazeteye göre hükümet, Türkiye'deki büyük eksikliklerden biri olan ilaç sanayisi konusunda büyük bir adım atmıştır. Türkiye'de yabancı sermaye ortaklı olarak kurulacak olan ilaç fabrikasının kurulacağı müjdesi verilmiştir.¹⁴⁵ Kalkınma çalışmaları haberleri hususunda tarımsal faaliyetlere de yer verilmiştir. Gazetede, ülkede yaşanan zirai üretim hususunda Demokrat Parti başarısını unutmamak gerektiği sık sık vurgulanarak, son 6 yıl süresinde özellikle şeker pancarı veriminde ve şeker fabrikalarının üretiminde görülmemiş bir artış olduğu iddiası yer almıştır. Gazeteye göre artan pancar ziraatı çiftçinin mutluluğu

138 *Demokrat Malatya*, 9 Mayıs 1953.

139 *Demokrat Malatya*, 6 Mayıs 1959.

140 *Demokrat Malatya*, 19 Şubat 1954.

141 *Demokrat Malatya*, 15 Ocak 1954.

142 *Demokrat Malatya*, 25 Temmuz 1957.

143 *Demokrat Ağrı*, 28 Mart 1958.

144 *Demokrat Ağrı*, 31 Mart 1958.

145 *Demokrat Ağrı*, 2 Nisan 1958.

ve ülkenin kalkınması adına önemli bir adım olmuştur. Bu konuda hükümetin elinden gelenin fazlasını yaptığı ve çok ciddi adımlar atıldığına dikkat çekmiştir.¹⁴⁶

Demokrat Tunceli kalkınma çalışmaları kapsamında yapılacak olan haberlerde diğer demokratlardan farklı bir çizgide bulunmuştur. Bu haberler de daha çok ikili ilişkiler çerçevesinde yapılan faaliyetlere yer verilmiştir. Gazete Başvekil Adnan Menderes'in girişimiyle Batı Almanya ile ticari münasebetlerimizin gelişmesi adına ticari antlaşmalar imzaladığı aktarmıştır.¹⁴⁷ Gazete, ekonomiyi kalkındırma gelişmelerinden biri olarak petrol arama çalışmalarını göstermiştir. Türkiye'de Pasteur şirketi olmak üzere müracaat etmiş olan 11 tane dünyaca ünlü şirketler ile Türkiye Petrolleri, 82 saha üzerinde ortak olarak petrol arama ve çıkarma talepleri hükümet tarafından kabul edildiği yazılmıştır.¹⁴⁸ Diğer bir gelişme olarak ta, Bağdat Paketi ekonomik komitesi tarafından, Ankara'da yapmış olduğu toplantıda Fırat ve Dicle nehirleri ve kollarını bağlayarak meteorolojik ve hidrolojik tesisleri inşa edileceği yatırımları göstermiştir.¹⁴⁹ Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri tarafından demir-çelik fabrikasının açılması hükümet tarafından uygun görüldüğü de yazılmıştır.¹⁵⁰

Demokrat Kars, ülkedeki kalkınma faaliyetlerinin hızlı bir şekilde tecelli edildiği üzerinde durmuştur. Gazete bu hususta yer alan haberlerde öncelik olarak sanayi faaliyetleri üzerine yoğunlaşmıştır. Çanakale'de 4 fabrikanın temelini Adnan Menderes'in attığı yazılmıştır.¹⁵¹ Sanayi alanında yapılan bir diğer yatırım olarak İstanbul'da kurulması planlanan sabun fabrikasının bilgilendirmesi yapılmıştır. Gazeteye göre bu fabrika ile ülke içindeki ihtiyacın giderilmesinin haricinde dış satımlarında yapılacağı ve böylece ülkeye ciddi döviz girdisi sağlanacaktır.¹⁵² Demokrat Kars, kalkınma çalışmaları kapsamında yapılan barajlar konusunda da hükümete destek ve teşekkürlerini sunan haberlere yer vermiştir. Gazete, Türkiye'de 1950'den beri büyük barajların yapılmış olduğuna dikkat çekmiştir. Memleketteki enerjiden istifade etmek suretiyle ve su taşkınlarına önlemek ekonomiyeye katkıda bulunmak üzere Sarıyer'de 1951'de, Seyhan'da 1956'da, Kemer,

¹⁴⁶ *Demokrat Ağrı*, 4 Nisan 1958.

¹⁴⁷ *Demokrat Tunceli*, 27 Kasım 1954.

¹⁴⁸ *Demokrat Tunceli*, 22 Ocak 1956.

¹⁴⁹ *Demokrat Tunceli*, 7 Ağustos 1956.

¹⁵⁰ *Demokrat Tunceli*, 28 Şubat 1958.

¹⁵¹ *Demokrat Kars*, 2 Ağustos 1957.

¹⁵² *Demokrat Kars*, 22 Nisan 1959.

İrfanlı, Demirköprü, Ayrancı, Kesikköprü’de barajlar yapıldığı dile getirilmiştir.¹⁵³ Gazete göre son 7 yılda imar ve inşaat faaliyetleri aralıksız bir şekilde yapılmıştır. Kalkınmada büyük ilerleme kaydedilmiştir.¹⁵⁴

Demokrat Elazığ, Demokrat Parti hükümetinin köylünün su sorununa çözüm bulmak için elinden gelen çalışmaları yaptığına ve köylere içme suyu hizmetinin başarıyla yapıldığına dikkat çekmiştir.¹⁵⁵ Bunun yanında partinin ülkeyi süratle kalkındıracağını, milletin medeni bir hayat ve ferdi hürriyetine sahip olarak refah içinde yaşaması için çalıştığını söylemiştir.¹⁵⁶ Gazeteye göre bu konu çerçevesinde memlekette modern yolların inşaatı hızla ilerlediği ve tamamıyla Türk mühendis ve teknisyenler tarafından inşa edilen yolların halkın takdiriyle karşılanmaktadır.¹⁵⁷ Gazete, yollar konusunda hükümetin büyük çaba gösterdiğini iddia etmiştir. Bu iddiasına kanıt olarak ta, Bakanlar kurulu kararı ile il ve köy yollarına verilen 24 milyon 400 bin lira ek ödenek verilmesini, köy yolları ve iller arası yolların öncelikli yerler listesine alınmasını göstermiştir.¹⁵⁸ Gazeteye göre yollar için yapılan çalışmalar neticesinde, elde edilen hububatlar hızlı bir şekilde sanayi alanlarına ulaştırılması daha kolay olacaktır ve gelişmekte daha büyük ilerlemeler kaydedilecektir.¹⁵⁹ Kalkınma çalışmalarından bir diğeri olan ziraat alanında yapılan çalışmalara da gazete de yer verilmiştir. Gazeteye göre ziraat mücadelesi için bir program hazırlanıyor. Memlekette zirai üretimde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Zirai üretimin daha da artması için hastalık ve haşerelerle mücadele kararı alın ve plan hazırlanmıştır.¹⁶⁰ Gazeteye göre zirai üretim hızlı makineleşme sayesinde artmıştır.¹⁶¹ Büyük zirai kalkınma program çerçevesinde meraların ıslahı, hayvan yemi yetiştirilmesi, tohum cinsinin ıslahı, tavukçuluk, arıcılık ve bağcılık hayvan cinsinin ıslahı bu programda yer almıştır. Böylece kalkınma çalışmalarında hükümetin ne kadar iyi işler yapmış olduğu da göz önüne serilmiştir.¹⁶²

153 *Demokrat Kars*, 29 Nisan 1959.

154 *Demokrat Kars*, 17 Ağustos 1957.

155 *Demokrat Elazığ*, 16 Ekim 1952.

156 *Demokrat Elazığ*, 18 Ekim 1952.

157 *Demokrat Elazığ*, 28 Ağustos 1952.

158 *Demokrat Elazığ*, 20 Ağustos 1952.

159 *Demokrat Elazığ*, 15 Ağustos 1952.

160 *Demokrat Elazığ*, 26 Ağustos 1952.

161 *Demokrat Elazığ*, 16 Ağustos 1952.

162 *Demokrat Elazığ*, 9 Ağustos 1952.

Sonuç

Türkiye'nin çok partili hayata geçişiyle birlikte siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel alanlarında değişimler meydana gelmiştir. 1950 seçimlerinden zaferle çıkan DP, hükümeti kurarak çalışmalarına başlamıştır. DP kuruluşundan iktidar oluşuna kadar basın ile sıcak ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. Çünkü basın, iktidarların meşruiyetine ilişkin algıların şekillenmesinde önemli bir güç olmaktadır. Ancak zaman içerisinde basının partiye karşı muhalif duruşu karşısında parti, kendisine destekçi basın arayışına girmiştir. Bu hususta ulusal basında bir iki gazete yer almıştır. Fakat yerelde de basının aktif olması gerekmekte idi. Bu düşünce çerçevesinde 1951 yılından itibaren parti isminden hareketle Türkiye'nin birçok yerinde "Demokrat" ön adıyla şehir isimlerinin yer aldığı gazeteler çıkarılmıştır. Doğu Anadolu'daki illerde de demokrat gazeteler yayın faaliyetlerine başlamışlardır. Toplamda 8 ilde bulunan demokrat gazetelerin amacı, hükümetin yapmış olduğu her icraatı halkın bilgisine sunarak, koşulsuz şartsız hükümeti ve partiyi desteklemek olmuştur. 8 ilde faaliyet gösteren demokrat gazetelerin yayın hayatında buldukları yıllar farklılık göstermiş olsa da yayın çizgileri ve haber içerikleri aynı doğrultuda olmuştur. Gazeteler genel olarak destekleme ve propaganda çalışmalarını 4 ana konu üzerinden yapmışlardır. Bunlar, CHP'nin muhalefeti, ülkede yapılan iktisadi kalkınma, şehirler özelinde yapılan iktisadi yatırımlar ve yurt dışında Türkiye genelinde, Adnan Menderes özelinde yapılan haberler üzerine olmuştur. Gazetelerde 4 ana konu olmasına karşın haberlerin ağırlık merkezinde muhalefet partisi yer almıştır. Gazeteler içerisinde iktidarı desteklemede Demokrat Erzurum ve Demokrat Erzincan gerek kullanmış oldukları üslup gerekse olaylara bakış açıları ve haberlerin yansıtması açısından diğer demokratlardan büyük farklılıklar göstermektedir. Özellikle muhalefet partisine karşı sergilenen tutum ve şehre yapılan kalkındırma çalışmaları konusunda keskin bir çizgiye sahip olmuşlardır. Diğer demokrat gazetelerde rastlanmayan ilanlara da yer verilmiştir. Bu ilanlar gazetelerin son sayfasında yer almıştır. Malatya, Kars ve Bingöl gazetelerinde de destek çalışmalarında muhalefet konusunda kırmızıçizgi çekilmiştir. Halkın CHP'yi istemediği ve ülkeye yaptıkları iddia edilen zararlar üzerinden sık sık haber yapılmıştır. Diğer demokratlarla karşılaştırıldığı zaman Demokrat Tunceli, Elâzığ ve Ağrı gazeteleri ise iktidarı destekleme çalışmalarında biraz daha cılız bir ses olarak kalmışlardır. Bu gazeteler daha çok muhalefet üzerinden iktidarı desteklemişlerdir. Fakat diğer demokratlar gibi keskin bir üsluba ya da ateşli bir tavra sahip olmamışlardır.

Genel olarak Demokrat gazeteler, iktidar partisini şehirlere yapılan kalkındırma ve geliştirme çalışmalarına da yer vererek desteklemişlerdir. Haberlerde, şehirlere yapılan yatırımlar verilirken özellikle tek parti döneminde şehirlerin kötü durumlarından da bahsedilerek iki dönem arasındaki mukayesenin yapılabilmesine dikkat edilmiştir. Yurt dışında yayınlanmış haberler karşısında, iktidarın iyi işlerinin dünyadan destek aldığı vurgusunu sık sık gündeme getirmiştir. Gazetelere göre Türkiye'nin ekonomik kalkınmasının tüm dünyanın dikkatini çekmektedir. İktisadi kalkınma konusunda muazzam hamleler yapıldıkça yabancı basının Türkiye'ye ilgisi daha fazla artmaktadır. Artan bu ilgi ülkenin iktisadi kapasitesi hakkında derinlemesine incelemelerde bulunarak sermayelerini Türkiye'ye aktarmaya çalışan kişiler için önem arz etmektedir. Bu kudret Demokrat Parti sayesinde olmuştur.

Tüm Demokratlarda destekleme çalışmaları daha çok 1955 yılından itibaren ağırlık kazanmaya başlamıştır. 1953-1955 yılları arasında ağırlık olarak iktidar tarafından yapılan çalışmalar yer almıştır. Fakat 1955 sonrasında ülke içerisinde siyasi ve ekonomik karışıklıkların yaşandığı dönemlerde gazetelerdeki destekleme ve propaganda haberlerinin daha fazla yer aldığını rahatlıkla görebilmekteyiz. Özellikle 1958 krizine gidilen süreçte ve krizin yaşandığı dönemde gazetelerde sürekli olarak tek parti döneminin Türkiye'nin ekonomisinde açmış olduğu yaraya dikkat çeken haberlere ağırlık verilmiştir. Bunun yanında ülkedeki yatırımlardan daha sık bahsedilmiş ve söylenenlerin aksine ülke ekonomisinin iyi bir çizgide olduğu iddia edilmiştir. Ancak bunlara karşın kötü bir durum yaşandığı kabul edildiğinde de bunun suçlusunun muhalefet olduğu sık sık dile getirilmekten geri kalınmamıştır. Demokratların tamamında muhalefet partisinden halkın uzaklaşması üzerinde özellikle durulmuştur. Halkın gerçekleri görüp muhalefet partisinden istifa ederek, iktidar partisine geçişlere gazetelerde geniş yer verilmiştir. Bu çerçevede yapılan haberlerle Türk toplumunda DP'nin ne denli kabul gördüğü gösterilmek istenilmiştir.

Kaynaklar

Sürekli Yayınlar

Demokrat Ağrı

Demokrat Bingöl

Demokrat Elazığ

Demokrat Erzincan

Demokrat Erzurum

Demokrat Kars

Demokrat Malatya

Demokrat Tunceli

Araştırma ve İnceleme Eserler

Ahmad, Faroz, *Demokrasi Sürecinde Türkiye 1945-1960*, Hil Yayınları, İstanbul 1994.

Albayrak, Mustafa, *Türkiye Siyasi Tarihinde Demokrat Parti 1940-1960*, Phoenix Yayınları, Ankara 2004.

Ayhan, Bünyamin, *Atatürk ve Basın*, Palet Yayınları, Konya 2009.

Bakan, Selahattin – Özdemir, Hakan, “Türkiye’de 1946-1960 Dönemi İktidar Muhalefet İlişkileri Cumhuriyet Halk Partisi Demokrat Parti’ye Karşı” *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C 14, S. 1, 201, s. 373-397.

Bekta, Hıfzı, *Birinci Cumhuriyet Biterken*, Çığır Yayınları, Ankara 1960.

Çakır, Hamza- Yavalar, Deniz Elif, “Demokrat Parti İktidarı ve Basın”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 6, S. 3, 2017, s. 257-270.

Çavdar, Tevfik, *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi 1950’den Günümüze*, İmge Kitabevi, Ankara 2019.

Demirel, Tanel, *Türkiye’nin Uzun On Yıl*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2021.

Deniz, Önder, *Basın Özgürlüğünün Yüzyılı*, Kriter Yayınları, İstanbul 2019.

Gevgilili, Ali, “Türkiye Basına Cumhuriyet Dönemi” *Türkiye Ansiklopedisi*, C 1, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 202-232.

Girgin, Atilla, *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’deki Yerel Basının Gelişmesi*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1997.

- İnuğur, Nuri, *Türk Basın Tarihi*, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1992.
- Kabacalı, Alpay, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, Literatür Yayınları, İstanbul 2000.
- Karakuş, Emin, *40 Yıllık Bir Gazetecinin Gözüyle İşte Ankara*, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1977.
- Koçak, Cemil, *Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları 1940-1962 Parti Cilt, İletişim Yayınları*, İstanbul 2010.
- Koloğlu, Orhan, *Osmanlı'dan 21 Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul 2000.
- Koloğlu, Orhan, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.
- Kongar, Emre, *İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1997.
- Öymen, Onur, *Bir Propaganda Silahı Olarak Basın*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014.
- Özkaya, Yücel, *Milli Mücadelede Atatürk ve Basın 1919-1923*, Atam, Ankara 2014.
- Şahin, Enes, *Sakarya Basın Tarihi 1919-2004*, Sakarya Cemiyetler Birliği Yayınları, İstanbul 2005.
- Timur, Taner, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi Ankara 2020.
- Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi*, 24 VII 1950, S. 7564, Kanun No. 56-80.
- Vural, Ali Murat, “Medyanın Kültürel Kalkınmayı Sağlama ve Eğitim İşleri”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 10, 2000, s. 105-113.
- Yalman, Ahmet Emin, *Modern Türkiye'nin Gelişim Sürecinde Basın 1831-1913*, çev. Birgen Keşoğlu, TC İş Bankası Yayınları, İstanbul 2020.
- Yuca, İrşad Sami, “Cumhuriyet Döneminde Muş'ta Basın Hayatı 1920-1960”, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, S. 4, 2016, s. 201-220.
- Zürcher, Erik Jan, *Demokratikleşen Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2016.